CAPITA

Quædam ex ijs breuiter

excerpta, & in thesium formam redacta, quæ hoc Anno 67. de Sacramento Matrimonij in Academia Ingolstad. fusius fuerunt explicata.

Math. 19. Genes. 2. Ephes. 5.

Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.

Ingolstadij ex Officina Vueissenhorniana. Anno 1567. +

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC Domino, D. Friderico à Vuirſperg, Orientalis Franciæ Duci, nec non Eccleſiæ Herbipolenſis Antiſtiti, Domino ac Mecœnati ſuo longè clementiſsimo.

PRiorem Diſputationem, ampliſsime Præſul, nulli inſcriptam propoſui: hanc uerò Illuſtriſsimæ C.T. inſcribere lubuit, non quod tanti uiri patrocinio dignam eam cenſeam, ſed quò aliquam tandem aliquando grati ſimul & ſtudioſi animi prodam ſignificationem. Noui enim quàm multis nominibus C.T. debeam, quámq; exiguum illud ſit, quòd hactenus pro tanto contracto debito exoluam: non quòd animi deſit promptitudo, ſed quod facultas, quæ uoluntatis promptitudini ex æquo reſpondeat, non perindè adſit. Spero tamen, Chriſto annuente, et T. quoq; C. alumni ſui cauſam benignè, ut hactenus fecit, promouente, maiora me in poſterum conaturum. Quod autem ad Diſputationis argumentum attinet, eſt illud quidem peruulgatum, neſcio tamen an multò maiori fide ab aliis quibuſdam explicatum ſit. Licuiſſet quidem ſingula ferè autoritate aliqua communire, uerum maluimus fontes ipſos obiter indicare, quàm iſtiuſmodi corpori theſium infarciendo, lectori tædium aliquod ingerere. Vt ut ſit, confido Reuerendiſsimam D.T. conſilium meum non modò non improbaturam, ſed, quæ ſua erga omnes facilitas eſt, æqui etiam boniq; conſulturam: quod ut faciat, etiam atq; etiam rogo. Immortalis ille Pontifex Chriſtus Ieſus, Reuerendiſsimam & Illuſtriſsimam C.T. in multos annos Eccleſiæ ſuæ ſeruet incolumem. Inſtolſtadij Idibus Nouembris, Anni Milleſimi Quingenteſimi Sexageſimi ſeptimi.

Illuſtriſsimæ C. T.

addictiſsimus,

M. Georgius Schuueickhardt Dilinganus.

PARS THESIUM PRIMA.

DE SPONSALIBUS.

I.

Vamuis Sponsalia per *se Matrimonium nō efficiant, neq; de Matrimonij ratione existant, decenter tamen, ueluti honestū quoddā futuri actus proœmium, (unde etiam initiatum coniugium appellari solent) nuptijs solenniter initiandis præmittuntur.*

c. Nostrates 30. q.5. c. Institutum est. 27. q.2. c. Cū initiatur. c. Quapropter. eadem.

II. *Contrahuntur autem non solùm per uerba uel signa inter præsentes, uerumetiam per literas, uel internuncios inter absentes: idq; nonnunq̄ simpliciter & absolutè, interdum interposita conditione.*

Gen. 24. c. Procurator. De procur.

III. *Qui de Matrimonio contrahendo simpliciter & absolutè pacti sunt, ij commoneri & modis omnibus induci debent, ut præstitam fidem seruent. Qui uerò interposita conditione nuptias sibi mutuò compromiserunt, illis quidem ante conditionis euentum, consilia sua retractare licet, postea uerò non item.*

c. Præterea. De spons. c. Ex sponsalib. De spons.

IIII. *Aetas repromittendis nuptijs idonea post primum plus minus septennium decurrit. Quod si qui fortè Sponsalia ante illud annorum spacium inierint, nullam illa neq; illo temporis momento, neq; postea grandioris ætatis accessione, publicæ honestatis iustitiam pariunt: nisi forsan ex mutua cohabitatione colligi queat, sponsos septimum ætatis suæ annum egressos, in eadem adhuc uoluntate perseuerasse.*

c. Si infantes. De despons. impu. c. Literas. c. Accessit. eodem. c. Sponsalia. 30. q.2.

V. *Pari ratione nullam uim obtinent Sponsalia illa, quæ parentes uel tutores, pro filijs uel pupillis, puberibus uel impuberibus, citra eorum consensum nonnunq̄ conciliant.*

c. Si infantes. Porro de despons. impu.

VI. *Qui septennio maiores sibi mutuò fidem dederunt, siue alter tan-*

c. De illis.

c. A nobis. De desponś. impu.

tùm, siue uterq; simul reclamet, anteq̃ ad pubertatis annos peruenerint ambo, nullatenus sunt audiendi.

c. De illis. c. A nobis. ibidem.

Si mulier. eodem.

VII. *At poterunt tamen* Ecclesiæ *iudicio separari, si alteruter eorum, cùm Sponsalia cõtrahebantur, ad annos nuptijs iam tum aptos peruenerat, altero interim infra eosdem annos adhuc constituto postea reclamante, & consensum suum denegante.* Neq; *in sexu masculo tantùm id locum habet, sed etiam in fœmineo.*

c. Tuæ nobis. De desponś. impu. c. Tuę fraternitati. De sponś.

VIII. *Si pubes et impubes, uel ambo impuberes, pubertati tamen non omnino propinqui (utpote in quibus ætatis imbecillitatem, animi uires non compensabant) per uerba præsentem actum exprimentia* Matrimonium *ineunt, iuris interpretatione non tunc coniuges, etiamsi coniugum seriò meditabantur, sed sponsus tantùm & sponsa efficiuntur.*

c. Si infantes, Idem quoq; de desponś. impu.

IX. *Sed nec postea per temporum incrementa huiusmodi* Matrimonium *priùs conualescet, quàm per tacitum uel expressum utriusq; consensum in solidum fuerit redintegratum.*

c. Veniẽs. De spõ. c. Sufficiat 27. q. 2 c. Is qui. De spoś.

X. *Tametsi Sponsalia per carnis commixtionem confirmata, iuris præsumptione coniugum censeantur, attamen si utrinq; consensus desit, re ipsa nullum efficiunt.*

c. Tuas dudum. De sponś. duo. c. Sufficiat. 27. q. 2.

XI. Q*uare si post eiusmodi fornicationem fiat, ut uel ambo simul, uel eorum alteruter, ad alteras fortè nuptias transeat, non priores, sed tantùm posteriores robur obtinebunt.*

c. Attestatiões. De despõś. im. c. Adolescens. De spon.

XII. Q*uod si illiusmodi carnis coniunctio in foro interiori* Sponsalium *naturam non immutat, multò sanè minus eam immutabit iusiurandum, si quod forsan intercessit, aut inanis ad copulam nixus.*

c. Requisiuit. De sponś. c. Præterea ibidem. c. Quod autem. 31. q. 2.

XIII. *Nihilominus si nuptiarum contractus iureiurando interposito fuit confirmatus, acriùs urgendi sunt, ne fidẽ datam, et sacramenti religione confirmatam fallant.* Q*uod si causa non mala permoti, parere omnino detrectent, cogi, aut pœnis compelli non debent.* Solent *namq; coacta* Matrimonia, *infœlices plærunq; exitus sortiri.*

c. Sicut ex literis. De sponś.

XIIII. Q*ui Sponsalibus cum diuersis contractis cum altera sponsa, quàm cum prima commercium habuit, citra maritalem tamen affectum, huic, cæteris repudiatis, ea solùm est retinenda, cui primò fidem suam obstrinxerat:* Ecclesia *tamen ex his, quæ sensibus obiecta sunt, iudicium petens, carnaliter cognitæ adhærendum esse meritò censebit.*

c. Præterea. De sponś.

XV. Q*uanq̃ Sponsalia absq; mutua contrahentium consensione ritè constare non queant, dissolui tamen possunt, non solùm ex mutua utriusq; uoluntate, ad exemplum eorum, qui fide interposita societatem contrahunt, & postea*

postea sibi inuicem obligationem remittunt, uerùmetiam ex alterius tantùm, si modò non leuis adsit causa.

XVI. *Discinduntur autem si generatim loquamur, bifariam, iure uidelicet & hominis facto, Iure quidem cùm nulla uoluntatis partium habita ratione, certo intercedente impedimento, cuiusmodi sunt Matrimonij contractus, cognationis interuentus, monasterij ingressus etc. distrahuntur.* c. Duob. De spons. duo. c. Sicut ex literis. De spons.

XVII. *Hominis uerò facto dissoluuntur, uel ob contrarium utriusq; consensum, uel cùm lepra, uel alia legitima emergente causa, dissolutio alterius tantùm uoluntati permittitur.* De Coniug lepro. c. Literas. c. Praeterea. De spons.

XVIII. *Verum utcunq; tandem, uel quacunq; ex causa uera Sponsalia rescindantur (rescinduntur enim ex quàm plurimis) relinquunt tamen ex se uinculum quoddam publicae honestatis nomine significatum, coniugium cum cognatis sponsi uel sponsae postea initum, non secus atq; affinitatis necessitudo dissoluens.* c. Ex Sponsalib. c. Sponsam. c. Si inter. De spons.

PARS THESIVM SECVNDA.

De Matrimonij substantia & institutione.

I.

Omine *Matrimonij non Platonicam illam uxorum* κοινωνίαν, *aut promiscuam maris & foeminae consuetudinem intelligimus, sed eiusmodi utriusq; coniunctionem, quae & indiuidua sit, & legibus patriaeq; moribus consentanea.* c. Illud. De praesumpt. 27. q. 2. c. 1 c. Quod autem. 29. q. 1.

II. *Coniugalem hanc duorum societatem* Deus Opt: Max: *tunc primùm insinuauit, cùm primi hominis solitudinem misertus matrem omnium Euam, non ex capite ut dominam, nec ex foemore ut seruam, sed ex latere dormientis, ueluti legitimam tori consortem, & commerciorum omnium domesticorum sociā eduxit, eductamq; Adamo assignauit, propriamq; dicauit.* Gen. 2.

III. *Instituit autem, uel iam tum institutum confirmauit, quando ui et natura eius oraculo expressis, primo generis nostri parenti, et posteris eius in ipso, praecipuum eius officium palam imperauit. Crescite (inquiens) & multiplicamini & replete terram.* Gen. 2. c. Lex diuinae. 27. q. 2. August. 14. c. 22. de ciuit.

IIII. *Neq; enim putandum est praeceptum illud de stirpe procreanda, iam tum primùm aeditum, et postea denuò instauratum Adamum tantùm, aut primae illius aetatis homines solos obligasse, obligabat enim & obligat omnium aetatum mortales.* D. Thom. 4. d. 26. q. art. 2. ad 1.

Gen. 1. 1. Cor. 7. Math. 19.

V. Veruntamen quod publicum potius, quàm priuatum cuiusq; bonum præceptum illud concernat, non singulos obstrictos tenet, sed ex tota hominum multitudine tantùm nonnullos: quemadmodum reliqua officia & functiones, sine quibus Ciuitates & Resp. suam incolumitatem tueri, & autoritatem defendere non possunt.

D. Aug. lib. 9. super Gen. ad literã c. 7. Hugo lib. 2. p. 11. Mag. 4. d. 26.

VI. Porrò autem licèt coniugalis illa societas, primò in officium naturæ, hoc est in legitimam generis nostri propagationem à Deo Opt. Max. potißimùm fuerit instituta, tamen post fœdam illam parentum nostrorum præuaricationem, citra ullam factæ institutionis antiquationem, cœpit esse in libidinis quoq; & insitæ naturæ nostræ concupiscentiæ remedium, et in certum nihilominus rerum futurarum symbolum, eiusmodi tamen, quod ante Christum Dominum nostrum passum sanctificantis gratiæ esset expers.

Ioannis 2.

VII. Atq; hoc ipsum Seruator noster haud obscurè tum demum subindicasse creditur, quum miraculorum suorum initio in nuptijs Canæ Galileæ sumpto, aquam transmutauit in uinum, nuptias nimirum pridem frigidas & spiritu uacuas in spiritali gratia fœcundas.

c. Quis ignoret. 32. q. 4.

Gal. 4.

In decret. ad Armenos.

VIII. Neque tamen id eo in sensu accipiendum est, quasi antiquorum coniugia non fuerint sancta, & Deo grata (fuerunt enim quorundam sanctißima & Deo gratißima) sed quod ex se, seu ex opere operato (ut in Scholis loquimur) ueluti egena quædam elementa nihil conferrent gratiæ, aut adferrent sanctimoniæ: hoc enim unum Christianorum nuptijs legitimè contractis seruabatur integrum. Sacramenta (inquit Conc. Flor.) antiquæ legis gratiam non causabant, sed eam solùm per Christi paßionem dandam significabant: nostra uerò, hoc est nouæ legis & gratiam continent, & dignè suscipientibus conferunt.

Sess. 24. c. 1. a c. Ad abolendã. de hære. Conc. Constan. sess. 15. Floren. Trid. sess. 7. et 24. Leo epi. 9. c. 4. ep. 11. Innoce. 3. Nicola. 1. ad consul. Bul. D. Aug de bono coniugali. c. 7. 15. 18. 24. Atha. Amb. Hier. in c. 5 ad Ephe. Ber. ser. 65. super Cant. Mag. Sẽt. cũ tota Patrum Schola, Thom. Bon. Alb. Alex. etc.

IX. Neq; dissentit Syno. Trid. Matrimonij (inquit) perpetuum & indissolubilem nexum primus humani generis parens diuino instinctu pronunciauit, cum dixit, hoc nunc os ex oßibus meis, & caro de carne mea etc. Gratiam uerò quæ naturalem illum amorem perficeret, & indissolubilem unitatem consummaret, coniugesq; sanctificaret, ipse Christus uenerabilium Sacramentorum institutor atq; perfector, sua nobis paßione promeruit: quod Paulus innuit dicens, Viri diligite uxores uestras sicut Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, mox subiungens, Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia. Deinde concludens infert, Cùm igitur Matrimonium in lege Euangelica ueteribus connubijs per Christum gratia præstet, meritò inter nouæ legis Sacramenta Ma-

trimonium

trimonium [a] S. Patres nostri, Concilia, et uniuersalis Ecclesiæ traditio semper docuerunt.

X. Non sunt ergo audiendi impiorum dogmatum Magistri, qui contra Christum, & Ecclesiam eius insanientes, non solùm perperam de hoc Sacramento senserunt, ac porrò sentire pergunt, sed libertatem carnis prætextu Euangelij more suo introducentes, multa ab Ecclesiæ Catholicæ sensu, & ab Apostolorum temporibus probata consuetudine aliena, scripto & uerbo, non sine magna Christi fidelium iactura, cùm de hoc, tum etiam de alijs Sacramentis confinxerunt. Eadem Sess. eodemq; cap.

XI. Cæterum cum ad Matrimonium ritè constituendum, præter uinculum, concurrat pactio uinculum efficiens, & cæremonia exterior pactioni intercedens, non est putandum propriam Sacramenti rationem in nuptiali pactione, aut indissolubili illo coniugum uinculo consistere: siquidem utrumlibet horum est res latens, Sacramentum autem, ut Patres asseuerant, & Concilia confirmant, est res sensilis. Aug. lib. 10. c. 55: de ciui. lib. 2. c. 1. de doctri. Conc. Floren. in instructione Arme.

XII. Consistit autem ὀυσιωδῶς in ritibus illis & symbolis exterioribus, quibus pro cuiusq; loci uel Prouinciæ consuetudine futuri coniuges inter contrahendum utuntur: non quidem simpliciter & absolutè (sic enim isthæc ad naturæ officium spectant) sed ut ex diuina institutione signa sunt & causa inuisibilis gratiæ. D. Tho. 4. d. 26. q. 2. art. 1. ad 5.

XIII. Etenim ut in alijs nouæ legis Sacramentis comperitur quippiam, quod à Scholæ Patribus appellatur Sacramentum tantùm, aliud quòd res tantùm, aliud quod res & Sacramentum simul: ita in hoc quoq; diuino mysterio actus sensiles, quibus Matrimonium contrahitur, dicuntur Sacramentũ tantùm, nõ absolutè (ut modo dicebamus) sed ut Dei Opt. Max. uoluntate et sanctione efficax gratiæ diuinæ symbolum existunt. Rei autem & Sacramenti simul uicem subit, indissolubile illud coniugij uinculum, non simpliciter (nam sic quoq; ad naturæ officium pertinet) sed ut ex Dei & Domini nostri institutione significat quippiam sanctum, & disponit nihilominus ad transnaturale cœlestis gratiæ donum. Res hic contenta et significata, est gratia gratum faciens, qua coniugij usus per se alioquin licitus, efficitur meritorius & Deo Opt. Max. gratus. Res deniq; significata & hic non contenta, est diuinus ille nexus, quo Christus Deus & Dominus noster sibi uniuit Ecclesiam, non modò secundum gratiam & dilectionem, sed etiam secundum assumptæ carnis communicationem. D. Tho. eod. arg. & loco.

XIIII. Iure

XIIII. *Iure proinde meritoq; D. August. Sacramentum coniugij ita omnibus tradit esse commune, ut tamen Sacramenti sanctitas non inueniatur, nisi in ciuitate Dei nostri, in monte sancto eius, hoc est in Ecclesia. Bonum (inquit) nuptiarum per omnes gentes, atq; omnes homines in causa generandi est, & in fide castitatis, quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti.*

De bono coniug. c. 24.

PARS THESIVM TERTIA.

De effectrice Matrimonij causa.

I.

Causa Matrimonij secundum Deum effectrix, est maris et fœminæ coniugale iugum legitimè subeuntium consensus, per uerba aut signa actum præsentem significantia, quoquo modo expressus.

c. Sufficiat 27. q. 2. c. Tuas dudū. De sponsal. duo. c. Tuæ fraternitati. De sponsal.

II. *Neq; enim (quod ad nuptiarū firmitatē attinet) magni referre existimandum est, ipsorum ne coniugum an aliorum uerbis, aut signis consensus patefiat, modò tamen mutuus sit, neq; ulla sui parte uitiosus.*

c. Procurator. De procurat. Gen. 24.

III. *Veruntamen ne qua litibus materies contrahentium taciturnitate præbeatur, si nuptiarum canditati fandi facultatem habent, (Nam & surdi quoq; & muti, uel aliàs sermonis beneficio destituti, Matrimonium inire non prohibentur) non facilè permittendum erit alijs, ut futurorum coniugum uice hac in parte fungantur.*

c. Cum apud. De sponsal. c. Tuæ fraternitati. ibidem.

IIII. *Porrò autem ut latens animorum consensus, nisi certo aliquo argumento ad modum iam expositum palàm fiat, indiuiduum illud Matrimonij uinculum rectè constituere non potest, ita è diuerso nulla prosunt signa, nulla sufficiunt indicia forinsecus proposita, ad hoc ipsum efficiendum, si interior animorum consensio defuerit, aut altera sui parte claudicauerit.*

c. Tuæ fraternitati. De sponsal. & Matri.

c. Sufficiat. 27. q. 2.

V. *Quamobrem si qui, ut suæ libidini faciant satis, quem non habent assensum calidè aßimulant, aliud illi nihil agunt, quàm quod suæ uoluptati morem gerentib. sceleratè imponunt: Digni profectò, qui posteaq̄ nuptijs malè cohærentibus desertis, ad alteras consilia sua transtulerunt, neutrarum fructu potiantur, hinc reclamante conscientia & lege diuina, inde sæuiente Ecclesiæ censura.*

c. Tua nos. De sponsal. & Matri.

VI. *Neq; tamen, quia de alterius uoluntate certò nobis constare non potest, ideò inter spem & metum semper fluctuandum erit: sufficit enim, si moralis quædam certitudo hic non desit: quemadmodum hæc ipsa in reliquis quoq;*

quoq; contractibus, qui fidei uel euidentiæ certitudinem non admittunt, uel certè non requirunt, abundè sufficere solet.

3. Meta. tex. 4.

VII. *Nihilominus si fœdere Matrimonij per carnis copulam confirmato, alterutri coniugum huiusmodi aliquod circa alterius consensum dubium oboriretur, quod omni, quam oportuit adhibita diligentia dissolui non posset, neutiquam sanè tutum esset, ea animi anxietate pendente, coniugale debitum petere, petenti tamen denegare fortassis non liceret.*

c. Dominus. de secun. nupt.
c. Inquisitioni. de sent. excom.

VIII. *Cæterùm cùm locum ibi nullum habeat consensus, ubi deest libertas uoluntatis, fit ut nullum ibi constitui queat ualidum Matrimonium, ubi uis uel metus uehementior quocunq; modo intercessit.*

c. Cum locum. De sponf. c. Veniens. eod. c. De neptis. 31. q. 2.

IX. *Possunt quidem Reges & Imperatores, & alij etiam inferioris ordinis Principes, si permittat Ecclesia, uel non inhibeat, nuptiarum libertatem ex obliquò & indirectè non nihil imminuere (ut si exempli causa huiusmodi aliquod statutum ædant. Quicunq; ingenuæ uim obtulerit, eam uel uxorem habeat, uel in mulctam tantum æris persoluat, uel aliud eius generis quoduis) at nulla tamen sanctione efficere possunt, ut absq; mutuò contrahentium consensu firmum aliquod Matrimonium coalescat.*

c. Tuas. De sponf. duo. c. Cum locū. c. Cum apud. De sponf. c. Sufficiat. 27. q. 2.

X. *Quòd si Principes & mundi huius Dynastæ uitæ mortisq; potestatem exercentes, suis id legibus efficere non queunt, multò sanè minus id ipsum efficient, qui genuerunt uel nutriuerunt.*

c. Tuę fraternitati. Conc. Flor. in instru. Arme.

XI. *Possunt tamen illiuscemodi rationibus & precibus æquis ad certa quædam Matrimonij fœdera liberos suos inflectere, non etiam iniquis. Iniquas preces hoc loco eas appellamus, quæ à melioris uitæ proposito ad carnis uoluptatem abducere moliuntur.*

c. Aliter. c. Honorantur. 32. q. 5.

PARS THESIVM QVARTA.

De usu Matrimonij.

I.

Ametsi actus coniugalis ad perfectam mysterij significationem plurimum momenti adferat, & ad primarium Matrimonij finem intrinsecum quoq; ordinem habeat, per se tamen ad nuptiarum substantiam non pertinet, Pactio (inquit Amb.) coniugalis Matrimonium facit, non uirginitatis defloratio, cùm mulier coniungitur uiro, coniugium est, non cùm uiri commixtione cognoscitur.

c. Non est. c. Cum societas. 27. q. 2.
c. Matrimonium. c. Omnes. c. Cum initiatur. c. Coniuges. 27. q. 2.

II. *Solius uoluptatis causa coniugio operam dare, neq; honestum est,*

c.Quicquid. 32. q.2. Aug. de bono coniug. c.6. c.Offerebat. c.Flagitia. c.Vsus. c.Solum. 32. q.7. Ephes.5. ad He.13. 1. Co.12

neq; coniugij legibus consentaneum, sed peccato obnoxium, licet tum demum lethali, cum praepostrum uoluntatis propositum extra legitimos Matrimonij cancellos effertur, uel etiam naturae honestatisue coniugalis leges enormiter pessundantur, quocunq; tandem modo uel ratione id fiat.

c.Solet quaeri. 32. q.2. Gen.2. 1.Cor.7.

III. *E diuerso uerò Matrimonium usurpare ut posteritatem relinquas, uel ut petenti coniugi debitum coniugale exoluas, nuptiarum fini atq; adeò primario Matrimonij instituto nequaq̃ est dissentaneum.*

Leui. 20.

D.Tho.4.d.32.

IIII. *In lege Mosaica capitale erat, si quis menstruatae turpitudinem retexisset: uerùm quia inhibitio illa, quatenus Mosaica & caeremonialis dudum iam exoleuit, & quia motus carnis uehementior nonnunq̃ insurgit, non erit eiusmodi commercium, tanto crimini semper obnoxium.*

1.Cor.7. c.Si coniugatus. c.Sane. de con. coniug.

V. *Caeterùm cùm neuter coniugum corporis sui potestatem habeat, sed alter, consequens fit ut neutri quoq; absq; alterius consensu castitatis uoto obstringere se liceat.*

c.Si quis. c.Si vir. c.Scripsit nobis. 27. q.2. c.Praeterea. c.Vxoratus. de conuers. coniug.

VI. *Quod si hac coniugij lege non obstante, alteruter eorum altero inscio, alicui eius generis uinculo sese implicet, quod mutuam illam corporum potestatem uel tollat, uel grauiter etiam imminuat, adeò sua illa praepostera religione obsequium* Deo Opt. Max. *nullum praestat, ut grauem etiam noxam sibi adiungat: quippè qui fidem coniugalem, quod in se est, manifestè fallat.*

c.Sciatis. c.Quotiescunq;. c.Vir cũ. c.Fratres. 33. q.4.

VII. *At uerò ut maximè uterq; coniugum, alteri in reddendo debito ex aequo sit obstrictus, neuter tamen alterius uoluntati, quouis loco aut tempore, uel graui aliqua cum difficultate, uel uitae discrimine tenetur facere satis.*

D.Thom. & Bonauent. & reliqui scholae Patres.

c.Peruenit. c.Quoniam. de coniug. lepro. opp. v. de sur conils.

VIII. *Quare si peritorum medicorum iudicio ex tori, uel aliorum quorumlibet officiorum communicatione, utriuis eorum euidens uitae periculum imminet, citra ullam fidei coniugalis iniuriam, in totum uel in partem, pro periculi magnitudine & diuturnitate secessionem facere fas erit: secus si incommodum, quod ex coniugati consuetudine formidatur, fuerit leue uel non admodum euidens.*

QVINTA

PARS THESIVM QVINTA.

De Matrimonij fine & bonis.

I.

Eminum Matrimonio finem assignare possumus, alterum per se, alterum per accidens: hic pro uaria contrahentium affectione & animorum studio, modò bonus est & legibus Matrimonij consentaneus, modò malus & legibus eiusdem dissentaneus: ille simpliciter malus esse non potest. D.Tho. 4.d.30. q.1.art.3.

II. *Fine nuptijs extraneo permouentur, qui propter opes, honores, corporis uoluptates, uel aliud eiusmodi Matrimoniū ineunt. Intrinseco uerò & proprio, qui prolis uel fornicationis euitandæ causa coniuges fiunt.* Ibidem & 22. q. 154.art.2. & 3. q.29. art.2.

III. *Proprium hunc Matrimonij finem præcipuè concernunt fides, proles & Sacramentum, & cætera quoq;, quæ in his ueluti membra quædam minora in maioribus continentur.* Aug.lib.9.super Gen. D.Tho.4. d.33.q.1.ar.1. & 4.con.gen.c.78.

IIII. *Cæterùm inter tria hæc principem locū obtinet Sacramentum: siquidē fides ab adulteris uiolata Matrimonij uinculū non rumpit, quæ enim adultera est, ideò coniunx non est, imò si coniunx nō esset, adultera non esset.* Aug.li.1. de nup. & con.c.10. Hug. p.11.c.8.de Sacr.

V. *Sed neq; steriles, quæ fructu prolis frustrantur, coniuges esse desinunt. At uerò ut Matrimonium uerūm sit, & tamen indiuisibile indiuisibilisq; unionis signaculum non sit, id fieri nequaq̄ potest.* Hug.& Aug.eod.

VI. *Tripartito hoc bono Matrimonium cùm cohonestari, tùm etiam excipi à Patribus dicitur: Nam etsi diuinam contineat institutionem, & per se proindè inhonestum non sit, tamen quia usus eius rationis aciem uehementer perstringit, & quia Matrimonia etiam auspicatiora non exiguis molestijs sunt respersa, opus fuit priuilegijs quibusdam & prærogatiuis, quæ & usum eius cohonestarent, & onera præterea eiusdem aliqua ex parte subleuarent.* Gen.2. 7.Ethi.c.Connubia.32.q.2. Chry.in19.Mat. Aug.lib.2. Soli.

PARS THESIVM SEXTA.

De Polygamia.

I.

Nter alias legitimi Matrimonij leges, duæ extant precipuæ: altera ut sit inter duos tantùm. Erunt (inquit ille) duo in

Math. 19. Gen. 2. Ephe. 5. 1. Cor. 5. Roma. 7.

carne una, neutriq; eorum liceat tertio corporis sui potestatem facere: altera ut solo alterius morte possit disjeindi. Mulier (inquit Apostolus) quæ sub uiro est, uiuente uiro alligata est legi. si autem mortuus fuerit uir eius, soluta est à lege uiri.

Gen. 2. c. Gaudemus. De diuortijs.

II. *Cum itaq; uxorum pluralitas non solùm diuinæ institutioni, sed fidei etiam coniugali, et sacramentali significationi uehementer aduersetur, fit ut polygamia nulla lege, aut statuto humano fieri queat licita.*

c. Obijciuntur. 32. q. 4. Amb. lib. de Patriar. 32. q. 4. c. dixit. Aug. li. 2. contra aduer. leg.

III. *Verumtamen cùm ea res secundarijs Matrimonij finibus ita repugnet, ut tamen primarium eius finem non tollat, sed neq; multum etiam impediat, (potens est enim uir unus plures quandoq; uxores fœcundare) potuit Deus Opt. Max. Patriarchis, & eorum posteris usum polygamiæ non modo impunem, sed etiam inculpatum permittere.*

Inno. 3. c. Gaudemus. de diuortijs. Palud. Sot.

IIII. *An uerò gentium populo Iudæorum exemplo, uel more uulgo tunc recepto, idem quoq; licuerit, à quibusdam dubitatum est, nobis non absq; probabilitate loquuti uidentur, qui tradiderunt Ethnicorum πολυγυναικείαν aliqua potiùs ignoratione, quàm ulla omninò legis relaxatione fuisse excusabilem.*

Ephe. 5. Gen. 2. Math. 19. Aug. lib. 1. c. 9. de adulterinis coniug.

V. *Verùm utcunq; tandem res ea ante Christi Domini nostri οἰκονομίαν habuerit, certum est modò post Euangelium promulgatum, nulli neq; Iudæo neq; Græco neq; Barbaro fas esse plurium uxorum nuptijs uno simul eodemq; tempore potiri.*

Exo. 20. Aug. li. de bono coniug. c. 14. c. Concubinæ. 32. q. 2.

VI. *Porrò autem licet, πολυγυναικεία illa ad tempus Iudæis fuerit indulta, et à gentium populo quocunq; modo usurpata, nunq̃ tamen licuit uni uiro unius uel plurium concubinarum amplexibus frui: utrumq; enim nefas est, & primario Matrimonij fini apertè contrarium.*

Gen. 16. 29. 30. 2. Reg. 1. 2. Reg. 18. & 25.

VII. *Quamobrem cum Abraham, Iacob, David, & complures alij ueteris Testamenti Patres, præter legitimas uxores, quasdam quoq; concubinas sibi asciuisse leguntur: non ita id est accipiendum, quasi concubinæ illæ non fuerint legitimæ eorum uxores, erant enim: appellabantur tamen concubinarum nominibus, quia non eo loco habebantur apud suos maritos, quo matresfamilias, sed neq; ea quoq; solennitate initiabantur, qua primariæ coniuges, sed prolis causa obiter tantum ad tori consortium assumebantur.*

c. Is qui. d. 34. c. Christiana. ead.

VIII. *Atq; huc Conc. Tol. disertè respexit, dum uxores citrà consuetas solennitates domum traductas concubinarum uocabulo appellat. Is (inquit) qui non habet uxorem & pro uxore concubinam habet à communione non repellatur, tamen ut unius mulieris, aut uxoris aut concubinæ coniunctione sit contentus.*

IX. Neq;

IX. *Neq; enim cogitare fas est Conc. illud Ecclesiæ authoritate comprobatum contra Christum impudicum etiam aspectum inhibentem, uniuersalemq; S. Patrum traditionem fornicationem nusq̄ non acerrimè insectantium, concubinatus flagitium decreto suo confirmare uoluisse.*

Math. 5.
Aug. Homil. 49. c. Audist. d. 34.

PARS THESIVM SEPTIMA.

De Bigamia.

I.

TAmetsi ex se nulli crimini obnoxium sit, uxore defuncta nuptias cum altera muliere denuò instaurare, Ecclesia tamen maritos huiusmodi digamos, ueluti unitatis tessera destitutos, ad altaris ministerium haud facilè solet admittere.

c. Quomodo. 31. q. 1. c. Aperiant. c. De 9. c. Quod si. ibidem. c. Vt diga. c. Super eo. c. De diga.

II. *Nascitur autem impedimentum hoc Ecclesiasticum non una tantùm ex causa. Siquidem Iura canonica non eum solùm digamum censent, qui uiduæ aut aliàs corruptæ maritus fuit sed eum etiam, qui post patratum ab uxore adulterium uxoris adulteræ toro quouis modò communicauit.*

c. De digamis. eodem. c. Quicunq;. d. 50. c. Nō consulit. ibidem.

III. *Propriè tamen is digami appellatione ornari solet, qui duas ordine uxores habuit, utraq; interim traducta, & per carnis copulam cognita.*

Gloss. in 2. de di. D. Tho. 4. d. 27.

IIII. *Nec refert quicq̄, quod ad eam rem attinet, quod earum alteri ante Baptismum fuerat coniunctus, alteri post regenerationis Sacramentum susceptum: siquidem Baptismus crimina diluit, non etiam Matrimonia, unde hoc impedimentum proficiscitur, dissoluit.*

Aug. lib. de bono cōiug. c. 18. Inno. ep. ad Euf. & Ru. Episc. Maced. c. Nunquid. 28. q. 1.

V. *Pari modo digamiæ notam non tollit, quòd coniugium cum altera tantùm, uel etiam cum neutra fuerat ualidum. Nam & uotifragi monachi, et uagi quoq; erraticiq; homines, q alijs atq; alijs in locis nouas subinde nuptias citra ruborem repetunt, inter digamos etiam reijciuntur. Non quidem propter contractum coniugij uinculum (certum est enim tam monachatum professos uel sacris initiatos, quàm alijs nuptijs obstrictos legitima Matrimonia capessere non posse) sed propter sacrilegum animi affectum, opere sequuto confirmatum.*

Inno. Ep. Ratisp. c. Nuper. c. A nobis. de diga.

VI. *Contra uerò qui unam uel plures concubinas fouit, uel eam duxit uxorem, quam prior maritus reliquerat intactam, uel eam deniq; fœdere coniugali sibi coniunxit, qua cum dudum antè Matrimonium contractum carnis consuetudinem habuerat, inter digamos nequaq̄ sunt censendi.*

c. Debuit. c. Quia circa. de digamis.

VII. *Verum undecunq; tandem uel quomodo hoc digamiæ uinculum*

 confletur,

Gregor. in Can: Lug c. Altercationis. de big. 5.

consletur, Ecclesiastica tamen sanctione non solùm impedit legitimam sacrorum Ordinum susceptionem, susceptorùmq; usum & exequutionem, sed ipsum quoq; digamum omnibus clericorum priuilegijs et prærogatiuis exutum, ciuili foro addicit.

c. Lector. d. 34: D. Tho. 4. d. 27. q. 2. ar. 4.

VIII. *Quòd uerò ad canonici huius impedimenti relaxationem attinet, dubium nullum est, quin summus Ecclesiæ Antistes super digamiam in solidum poßit dispensare. Ordinarij uerò, quorum autoritas angustioribus finibus continetur, in minoribus quidem cum digamis dispensant, non etiam in maioribus, nisi peculiare super ea re mandatum habeant.*

PARS THESIVM OCTAVA.

De Matrimonij Christiani dissolutione ante usum.

I.

2. Physi. tex. 48. 49. etc.

Vemadmodum in uasta hac rerum uniuersitate, præter merè contingentia, quædam ita sunt affecta, ut perpetuũ sortiantur euentum: alia contra eius naturæ existunt, ut fine suo quandoq; frustrentur, ita coniugiorum (quæ quidem ante pactionem libera sunt, & naturam merè contingentium induunt) quædam nõ solùm legitima sunt et rata, sed simpliciter etiam indissolubilia, quædam contra ita sunt rata, ut tamen non perpetuò sint firma.

II. *Legitima dicimus, quæ legibus Prouinciæq; moribus sunt consona. Non legitima, quæ contra naturæ aut Ecclesiæ leges, aut patriæ mores sunt contracta. Simpliciter rata appellamus, quæ neq; fidei neq; religionis, neq; cuiusq; alterius rei causa patiuntur repudia. Non rata simpliciter, quæ propter fidem aut religionem nonnunq̃ admittunt diuortia.*

III. *Prioris ordinis sunt Christianorum coniugum Matrimonia legitimè inita, & per carnis copulam consumata. Posterioris uerò infidelium omnia, tam rata tantùm, quàm rata & consumata simul, & fidelium quoq; carnali consuetudine nondum corroborata.*

IIII. *Nàm ut maximè Christianorum coniugia priusq̃ corporum commixtio intercesserit, nonnullam indissolubilis unionis illius inter Christum & Ecclesiam imaginem præseferant, & intrinsecè uera existant, (alioquin enim non solùm maiorum autoritate, sed ex mutua etiam utriusq; consensione, instar sponsalium rescindi possent) Sanctorum tamen exempla docent,*

cent, & Ecclesiæ Catholicæ sanctiones confirmant tantæ firmitatis non esse, quin altero etiam inconsulto, per monasticæ uitæ professionem dissolui queant. Si quis (inquit Synodus Trid.) dixerit Matrimonium non consumatum, per solennem alterius professionem non dirimi, anathema sit. c. Desponsatis. c. Decreta. c. Scripsit. 27. q. 2. c. Verum. de con. coniug. Sess. 24. c. 6.

V. *Nec deest facti ratio. Nam cùm hæc dissolutio in nullius prorsus damnum aut præiudicium cedat, potuit Deus Opt. Max. coniugia illa carnis commercio nondum consumata, melioribus auspicijs, in nuptias spiritales commutare.* c. Scripsit. 27. q. 2. ex Nico.

VI. *Verùm ne hoc religionis ueluti priuilegio honestæ quandoq; nuptiæ eludantur, partium erit Pastorum, cautione aliqua idonea recepta, certum ei terminum præfinire, qui à Matrimonio ad monasticen asserit se uelle transire: infra quem si quidem uitæ statum mutauerit, alter qui in seculo remanserat si comitari noluerit, alteris nuptijs operam poterit dare: sin autem, uel nolens in contracto pridem Matrimonio compellendus erit persistere.* c. Ex publico. de conuers. coniug.

VII. *Quinetiam Ordinis Sacramentum solenne castitatis uotum includit: attamen quod Matrimonium sacræ ordinationi absolutè non repugnet, (olim si quidem ijdem nonnunquam simul mariti erant & sacrorum ministri) fit ut per sacerdotij etiam summi susceptionem, Matrimonij uinculum minimè discindi queat.* c. Quod autem. c. Diaconus. c. Presbyteris. d. 27. c. Nullum. c. Decernimus. c. De his. c. Præterea d. 28.

VIII. *Quod si accedente sacerdotio nuptiarum nexus non discinditur, multò sanè minus alterius Matrimonij accessione discindetur, etiamsi sponsa non reclamet, & Pontificis autoritas intercedat.* Greg. 9. c. Si inter utrum. De spons.

PARS THESIVM NONA.

De coniugum infidelium diuortio.

I.

Ametsi infidelium coniugia etiam legitimè contracta perfectam Sacramenti rationem non assequantur, quàm diu tamen ambo coniuges in infidelitatis errore persistunt, canonicè dissolui neutiquam possunt. D. Aug. de bono coniug. cap. 24. Rursum de fide & ope. c. 7. de nupt. & cõcup. c. 7. li. 1.

II. *Quod si uerò alterutro eorum fidei Sacramento initiato, alter uel altera in ueteri ignoratione persistens cohabitationem detrectet,*

c.Quanto.de diuortijs.c. Simili modo.c. Si quis. c. Vxor. c.Idololatria.28.q.1. 1.Cor.7.

detrectet, uel ita admittat, ut blasphemiæ tamen causam præbere, & ad peccatum allicere non desistat, nihil tunc obstabit, quò minus eorum coniugia poßint dirimi, & in alia (quod ad fidelem attinet) commutari.

D.Aug.li.1.ca.13 de coniug. adulte. c.Iã nunc.28.q.1. c.Sic enim.ibidẽ.

III. *Verumtamen quousq; alter uel altera in fidelium album ascitus iam uel ascita, nuptias cum altero uel altera non instaurauerit, uel alia ratione uitæ statum mutauerit, Matrimonij uinculũ uim suam retinet integrè.*

Innoc.3.Tiberiadẽsi Episc.

IIII. *Quare si pridem infidelis Spiritusancto afflante fidei signaculum priùs susciperet, quàm alter uel altera ad Christum nuper conuersus uel conuersa, solenni uoto alicui monasterio sese addixisset, uel alteri coniugi fidem suam obstrinxisset, ueterana neophytum, & uice uersa, uel inuita ad pristinam tori consuetudinem cogetur admittere.*

c.Gaudemus. de diuortijs.

V. *Quòd si quando usu ueniat, ut maritus quispiam πολύγαμος unà cum uxoribus suis ad fidei Christianæ lucem conuertatur, huic sola prima retinenda erit: sin autem prima fidem, quam reliquæ complectuntur, recuset, ex reliquarum conuersarum numero quamlibet sibi adiungat licet: si quidem nulli reliquarum maius quàm alteri Matrimonij ius quæsitum erat.*

c.Gaudemus.eod. c.Si quis gent. 28.q.1.

VI. *Qui in paganismo adhuc hærens legitimam uxorem citra fornicationis causam repudiauerat, & aliam duxerat, is Christianismo postea initiatus, muliere superinducta reiecta, ad iniustè repudiatæ torũ debebit redire: nisi forsan conuersionem, quam superinducta mulier acceptat, uxor repudiata pertinaciter refutet.*

c.Iudęorũ.28.q.1 c.Ex literis. de conuersi.infi.

VII. *Facto porrò religionis causa diuortio liberis adultioribus integrum erit, utriusuis parentis religionem sequi. Cæteri uerò, qui per ætatem nondum sapiunt, in Catholici parentis ius atq; ditionẽ mox cedunt.*

c.Quando. de diuortijs.ex Inno.3.

VIII. *Inficiari non potest quin hæresis in infidelitatem apertè degeneret: tamen quia fidei Sacramentum semel admissum aboleri non potest, fit ut neq; per hæresin, neq; per aliud quodcunq; animi uel corporis uitium Matrimonij uinculum obrumpi queat: tori tamen ac mensæ consuetudinem manifestam hæresin dissoluere posse nemo dubitet.*

Vrbanus 3.Con. Floren.c.De illa. De diuortijs.

IX. *Quòd si uerò hæresis manifesta non sit, uel hæresi infectus priùs ex animo resipuerit, quàm hæreseωs fuerit conuictus, neutrius iure spoliari poterit: secus si usq; ad iudicis sententiam in sua cæcitate persistat.*

Pan.c.fi. de conuers.coniug. Host.Gof.Syl.

X. *Imò ne tunc quidem coniugij solatio priuari deberet, si uxor ab hæresi immunis existens, in carnis fornicationem cecidisset, uel si hic priùs mentem, quàm illa uitæ statum mutasset, quamuis hoc posterius maioris fortaßis difficultatis foret.*

PARS

PARS THESIVM DECIMA.

De coniugum fidelium diuortio post Matrimonij usum.

I.

Ontingit nonnunq̃ etiam Christianorum Matrimonia per carnis copulam confirmata dissolui: á uinculo quidem & perfectè alterius morte: ab usu uerò & imperfectè mutua utriusq; uoluntate, uel enormi aliquo utriusuis crimine.

Rom. 7. c. Coniugatus. de conuers. coniug.

II. *Ex mutua utriusq; consensione Christianorum Matrimonia dissociantur, cùm ambo coniuges utrinq; concordes á debito coniugali se inuicem absoluunt: & castitatem promittunt siue id fiat in monasterio, siue in priuato domicilio: utrumq; enim rectè fieri potest, licèt alterum sit securius. Quòd si semel se inuicem absoluerint, neutri postea alterum ad torum repetere licebit.*

Greg. epi. 39. li. 9. c. Sũt qui. 27. q. 2.

III. *Quin solus etiam maritus, si modò uxor in seculo remanens continentiam sponte uoueat, uel eius ætatis sit, ut uiolandæ castimoniæ nulla amplius suspicione laboret, ad monasticen potest transire, uel sacris initiari.*

c. Coniugatus. c. Cum sis. c. Ad Apostolicam. c. Significasti. de con. coniug.

IIII. *Ex crimine uerò separatio accidit, cùm uteruis eorum adulterio se polluit, uel grauem aliquam pestem alteri machinatus fuit: dummodo de machinatione palàm constiterit, & uitæ periculum minimè fuerit leue.*

c. Significasti. de diuor. c. Ex literis.

V. *Veruntamen non temerè, neq; ex quauis fornicatione huiusmodi diuortia, etiam quò ad tori societatem conceduntur. Nam si maritus uxori adulterij ansam præbuit, uel uim ipsa ab improbo aliquo perpessa, aut dolo malo circumuenta fuit, aut aliud quippiam huiusmodi incautæ accidit, neutiq̃ marito diuortia faciundo ius erit.*

c. Discretionẽ. de eo qui consang. c. Cũ per bellicã. 34. q. 2. c. Lectũ. ead. c. Proposito. 32. q. 5.

VI. *Multo uerò minus repudio locus erit, si uir in eadem quoq; cum uxore hærebit noxa, uel cùm post admissum adulterium reconciliatio utrinq; intercessit.*

c. Nihil iniquius. c. Si dicturi estis. 32. q. 6. c. Intelleximus. c. Tua fraternitas. De adul.

VII. *Porrò autem quemadmodũ propter notoriam utriusuis mœchiam, Ecclesia diuortium permittit, ita idem etiam permittere solet, cùm alter eorum in hæresin, uel ἀποστασίαν, uel in alium quemcunq; infidelitatis errorem præceps abijt. Nihil tamen istorum omnium necessariam adducit separationis causam.*

c. Quæsiuit. de diuort. c. De illa. eo. tit. c. Mulier. de con. coniug.

VIII. *Quandoquidem cùm uxoris ueluti uasis infirmioris non sit mariti flagitijs modum imponere, aut certam ei uiuendi legem præscribere, sed*

1. Cor. 9. Ephe. 5. Coll. 3. 1. Tim. 2.

subesse, & incommoda illius, quoad eius fieri potest, ferre & dissimulare, graue nimis foret, si à sonte marito uxor insons, sub certæ noxæ reatu cogeretur secedere.

IX. *Et quod de uxore asseritur, id de marito quoq; asseuerari posse improbabile non est: præsertim si eius sit conditionis, ut uxoris adulteræ opera uehementer indigeat, publiceq; constet tantùm abesse, ut materiam ullam aut patrocinium uxoriæ improbitati subministret, ut omni etiam studio à flagitiosa uita eã compescere, & ad melioris uitæ frugẽ transferre satagat.*

Math. 5. 10. Luc. 16. Mar. 10. 1. Cor. 7.

X. *Quòd si deploratos adulteræ mores maritus ferre nollet, ut reuera (nisi insigni aliqua necessitate constringatur) ferre non debet, non ideo tamen rectè priuata autoritate domo eam pellet.*

c. Si vir. de adult. c. Sicut crudelis. c. Si quis. c. Dominus. 32. q. 1.

XI. *Cæterùm quando diuortia eiusmodi, cuiuscunq; tandem iudicio uel autoritate fiant, Matrimonij uinculum non soluunt, neutri coniugum altero adhuc superstite, aliud coniugium inire licitum est.*

Rom. 7. 1. Cor. 7. Hie. in c. 19. Mat. Aug. li. 50. Hom. Hom. 49. 32. q. 7 c. Placuit.

XII. *Nec obstat assertioni huic exceptio illa fornicationis, qua Christus Redemptor noster captiosam Scribarum et Pharisæorum interrogationem apud Math. eludit: Nam apud Marcũ & Lucam, ubi Apostolis seorsum propositæ quæstionis nodum dissoluit, nulla prorsus usus limitatione omnes omnino, qui legitimis uxoribus repudiatis, aliâs ducunt adulterij condemnat. Quicunq; (inquit) dimiserit uxorem suam & aliam duxerit adulterium committit. Rursum. Omnis qui dimittit uxorem suam & aliam ducit mœchatur.*

Math. 19. Mar. 10. Luc. 16.

XIII. *Quin ètiam Apostolus non dubius Christi Domini nostri interpres, luculentum ueritati huic testimonium alicubi perhibet. Mulier (inquit) quæ sub uiro est uiuente uiro, alligata est legi, si autem mortuus fuerit uir eius, soluta est à lege. Igitur uiuente uiro uocabitur adultera, si fuerit cum altero uiro. Hactenus Apostolus.*

Rom. 7.

XIIII. *Ex quo, quod Aduersarij obmoliuntur, nullo negotio disijcitur. Nam cùm Matrimonium claudicare non ualeat, (consistit enim ratio eius in relatione, uel non absq; relatione) fit ut quemadmodum uxor uiuente uiro obstricta est legi uiri, ita uir uicissim uiuente uxore obstrictus sit legi uxoris.*

c. Illud. de præsu. c. Quod autem. 29. q. 1.

XV. *Igitur si uir incolumi uxore, alteri fœminæ se coniungit, alterutrum committat necessum est, nempè ut uel uno eodemq; tempore duas simul habeat uxores, id quod diuinæ legi apertè repugnat: uel certè ut manifestæ mœchiæ crimine teneatur reus: quippè qui salua coniuge, alteri mulieri corporis sui copiam faciat.*

Gen. 2. Math. 19.

XVI. Hoc

XVI. *Hoc ipsum alijs, et quidem illustrioribus uerbis alibi quoq; confirmat. His (inquit) qui Matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego sed Dominus, uxorem à uiro nō discedere, quòd si discesserit manere innuptam, aut uiro suo reconciliari: & uir uxorem non dimittat. Hic ijsdem utrumq; legibus constringit, & quod uni denegat, id alteri minimè concedit.* 1.Cor.7.

XVII. *Quòd si nulla hic, neq; Christi neq; Apostoli extet interpretatio, grauißimo Ecclesiæ iudicio sæpius confirmata, adhuc tamen, quod contendit aduersarius, ex Euangelij contextu nequaq̄ euicerit.* Conc.Flor.in Instr.Arme. Trid.sess.24.c.1.

XVIII. *Nam ut non consequitur, si homo est animal est, ergò si homo non est animal non est: ita legitima consequutione nequaq̄ infertur, uxorem probam & fidei coniugalis obseruantem dimittere, & aliam ducere non licet, ergo improbam & fidem coniugalem fallentem licet dimittere & aliam ducere: utrobiq; enim proceditur ab euersione antecedentis, ad euersionem consequentis, quam procedendi legem Scholæ, ueluti ἀσύστατον, meritò ab arte reijciunt. Omitto exceptionem, quæ ad alterum tantùm debuerat, perperam ad utrumq; membrum ab aduersarijs detorqueri.* Prio.Ana.

XIX. *Deniq; statuere utriusuis coniugis fornicatione Matrimonij uinculum dissolui, aliud nihil est, quam cum ingenti plurimorum scandalo, & maximo liberorum incommodo Matrimonia pleraq; omnia euersum ire. Statim namq; qualicunq; inter coniuges oborta dissensione, si uerum desit, commentitium aliquod adulterium proferetur: atq; ita fiet, ut qui ob flagitia sua promeritas pœnas iure optimo debuissent pendere, ij, præter omnem iuris æquitatem, ex improbitate sua fructum reportent maximum.* H.e.inc.19.Mat. c.Dixit Dominus.32.q.1.

XX. *Fatemur interim Dominicam exceptionem obscuritate sua quibusdam etiam ex nostris imposuisse. Verùm cum sensum Ecclesiæ, & S. quoq; Patrum consensum dudum iam ea de re disertè habeamus expressum, ingentis temeritatis fuerit, benè definita & constituta, rursum ueluti dubia & incerta in quæstionem deuocare. Si quis dixerit (inquit Conc. Trid.) Ecclesiam errare cum docuit & docet iuxta Euangelicam & Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugum Matrimonij uinculum non posse dissolui, & utrumq; uel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero coniuge uiuente aliud Matrimonium contrahere, mœchariq; eum, qui dimissa adultera aliam duxerit, & eam quæ dimisso adultero alij nupserit, anathema sit.* Caie.Amb. Ca: Pol. c.Puto.32.q.5. c.Si vxorem. c.Horrendus.ead. c.Interueniente. c.Licite.c.Apostolus.c.Placuit. c.Dominus. c.Omnis. c.Si quis. c.Quemadmodum.32.7. Can.7.

XXI. *Quia igitur Matrimonij cōsumati nexus citra alterius mortem rescindi nequit, utriq; coniugū sedulò cauendū est, ne ullum unq̄ diuortium*

 interueniat:

interueniat: quòd si id perpetuò euitari non potest, proximum erit, ut posito animorum dissidio ad interruptam coniugij consuetudinem denuò redeant: nisi fortè durante illo diuortij interregno, legitimum aliquod redeundi impedimentum utriuis eorum accidisset.

Alex. 3. Abbatib. S. Cadmundi & Deme. c. Ex parte. De sponf. 1. Cor. 7.

XXII. Nam diuortio canonicè celebrato, non solùm insonti marito monasterium ingredi, uel sacerdotio initiari licet, sed ipsa etiam mœcha, si maritus sinat, solenni religionis uoto obstringere se potest.

c. Sane. c. Coniugatus. de cōu. cōi.

XXIII. Cæterùm ut uxor propter adulterium dimissa, ad eum, qui dimissionis causam nullam dederat reuocata, si nullo impedimento tenetur irretita, iure compellitur reuerti, ita è diuerso si post factum fornicationis causa diuortium, maritus coniugalem fidem uiolasse, uel nuptias cum alia muliere celebrasse deprehensus fuerit, uel nolens ad pristinum coniugium cogendus est redire.

Alex. 3. Amba. Ep. c. Ex literis. De diuor.

XXIIII. Nec quicq̃ patrocinij causæ illius adferet, si fortè terguersando alleget, maiora plærumq; incommoda ex uxorum, quàm ex maritorum adulterijs proscaturire: Siquidem uterq; coniugum fidem fallendo lethaliter peccat, & uterq; alterius adulterio iustam diuortij faciundi causam impetrat, licèt ea facultate rariùs utantur uxores, frequentiùs mariti: Qui hac etiam parte potioris censeri possunt conditionis, quòd legum permißione, uxores suas in flagranti adulterij crimine deprehensas perimunt impunè, quamuis non inculpatè.

1. Cor. 6. Mat. 5. 19. c. Christiana. 32. q. 5. c. Apostolus. c. Vxor. c. Placuit. 32. q. 7. Exo. 20. Mat. 5.

XXV. Nam etsi Imperatoriæ leges, externam potius Reip: pacem, quàm internam conscientiarum tranquillitatem spectantes, matri uel filiæfamilias adulteræ cædem inferre permittant, & alia eius generis permulta dißimulent, Ecclesiæ tamen et immortalis Imperatoris nostri sanctiones, hæc omnia detestantur, & acerrimè alterobiq; uindicant.

L. Gracchus. C. ad L. Iul. de adul. L. Marito. ff. eodem. c. Quicunq; propriã. c. Interfectores. 33. q. 2. Ro. 12

XXVI. At hoc tamen nihil quicq̃ impedit, quò minùs innocentibus maritis fas sit adulteras uxores autoritate publica interposita punire, & supplicio etiam extremo, ubi moris est afficere. Quamuis interim multò moderatiùs, multóq; Christianæ mansuetudini conuenientiùs agunt, qui coniuges suas ex animo resipiscentes in gratiam recipiunt, quàm qui illatam iniuriam tam atrociter persequuntur.

c. Monere. 33. q. 2 c. Inter hæc. ead. Leui. 20. Deut. 22.

XXVII. Verùm utcunq; tandem uxoris flagitium expietur, plurimum tamen refert, publicò ne an priuato iudicio id fiat: Nam qui gladio à legitimo magistratu accepto, uxores suas è medio tollunt, nullum illi homicidij crimen admittunt, sed nec ullum quoq; obstaculũ Matrimonio postea contrahendo pariunt. At qui temerè & indicta causa id ipsum faciunt, præter domesticæ

Leuit. 20. Deut. 22. c. Interfectores. c. Admonere. 32. q. 2.

domesticæ cædis turpitudinem, ad nouas etiam nuptias ostium sibi præcludunt.

XXVIII. *Attamen si quis ostio illo inconsultis legibus perfracto, Matrimoniũ inuadit, non ideo est inde exturbandus: nisi cũ ea forsan muliere Matrimonium redintegrasset, cuius maritum coniugij spe, per insidias trucidauerat, uel cum ea etiam, qua cum nuptiarum interposita sponsione, carnis consuetudinem habuerat.* c.Nullus. c.Illud uero.c. Si quis uiuête.31.q.1.c.Super hoc.c.Proposuit.de eo qui.

XXIX. *De Iudæorum repudio inter Patres non usq; quaq; conuenit: nobis cum D. August. & alijs non paucis grauißimis doctißimisq; uiris probabilius uidetur, uxorum repudium haud alia ratione Iudæis permissum fuisse, atq; permissum illis legitur usurarium aucupium, inimicorum odium, & alia eius generis complura: Hæc autem, ut palàm est, non permittebantur tanq̃ minora bona, quo modo permittitur ab Apostolo usus Matrimonij, sed tanq̃ minora mala.* L.1.c.15.de serm. Domini in monte. De bono coniugali.c.9.18.

XXX. *Etenim cum populus ille durißimæ ceruicis, ad uxorium sanguinem fundendum esset paratißimus, Moses mansuetißimi animi Princeps grauius ducens exosam uxorem trucidari, quàm odij causa dimitti, permisit, ut dato exosis uxoribus repudij libello, alijs, si uellent, nuptijs operam darent.* Deut. 24. Math.19.5.

XXXI. *De secundo repudiatarum coniugio idem est iudicium: Nam si diuortio Mosaico coniugij nexus non rumpebatur, (ut meliorum Theologorum sententia docet) consequens fit, ut eiusmodi nuptiæ nothæ plane fuerint ac illicitæ: Siquidem nunq̃ fas fuit mulieri uni plurium simul maritorum consortio adhærere.* Aug. de bono cõiug c.8.& lib.19. c.28. contra Fau. D.Tho. 4. d.33. q.2.art.2.

PARS THESIVM VNDECIMA.

De uarijs Matrimonij impedimentis, & nuptijs clamdestinis.

I.

Vm Matrimonium ex plerisq; causis mutationi obnoxijs dependeat, fieri uix potest, ut pluribus quoq; casibus & impedimentis non sit expositum. D.Thom.in add. 3.p.q.51.art.1.

II. *Impedimentorũ aũt non eadem omniũ est ratio: quædã namq; Matrimonio ineundo ita refragantur, ut tñ initũ non diuellant: quædã contra rescindunt etiam initum: hæc substantiam, illa solennitatem eius concernunt.* D.Thom.4.d. 34.q.1.art.1.

 III. *Cæterum*

III. *Cæterùm impedimenta, quæ Matrimonia falsò inita rescindunt, ea breuiter hisce uersiculis continentur,*

D. Thom. ead.

Error, conditio, uotum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, uis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si consummare nequibis.

Quorum tamen numero accessit & alterum quoq; clandestinorum Matrimoniorum contractus infirmans.

IIII. *Nam cùm Ecclesia Catholica longo rerum usu compertum haberet, clancularia illa coniugia innumera passim mala parere, neq; tamen pœnis ullis aut comminationibus hominum improbitatem ab huiuscemodi coniugijs arceri posse, re diu multúmq; in pleno orbis Senatu deliberata atq; discussa, statuendū putauit, atq; adeo reipsa cōstituit difiniuitq;, Matrimonia illiusmodi furtiua in posterū pro irritis et omnino nullis sunt habēda.*

c. Aliter. 30. q. 5. c. Nullus. c. Nostrates. ead. Synod. Trid. sess. 24. c. 1. De refor. Matri.

V. *Igitur quicunq; posthac, ubi decretum illud legitimè extat promulgatum, secus quam præsente Parocho, uel alio Sacerdote de Parochi ipsius uel Ordinarij licentia, et duob. insuper uel tribus testibus præsentibus Matrimonium contrahere attentauerint, non solùm quod enitebantur non efficient, sed pœnam etiam Ordinarij arbitrio irrogandam capiti suo asciscent. Nec ipsi solùm, sed cæteri etiam omnes, quicunq; minorum testium numero tali forte contractui interfuerint.*

Ead. Sess. & cap.

VI. *Per hanc tamen sacræ & Oecumenicæ Synodi sanctionem, nihil quicq̃ præsidij aut autoritatis eorum sententiæ accedit, qui falsò persuasum habent, Matrimonia absq; parentum consensu à filijsfamilias contracta, iure esse inualida: atq; ideo pro libera parentum uoluntate discindi posse, & in alia commutari.*

Ibidem.

VII. *Namut Matrimonia clandestina libero contrahentium consensu inita, quàm diu Ecclesia ea irrita non fecerat, uera erant, licèt parum honesta, ita Matrimonia filiorumfamilias plena & libera consensione in præsentia Parochi, et duorum uel trium testium contracta rata sunt, etiamsi parentum uoluntas reclamet, & quod factum fuerat retractare contendat.*

Ead. Sess. & cap.

VIII. *Ad synceram decreti huius πρᾶξιν et obseruationē plurimum fecerit, constitutio illa Innocentiana iam denuo instaurata, seuerè cauens ne ulla priùs connubia solenniter initientur, quàm à contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festiuis inter Missarum solennia publicè denunciatum fuerit, inter quos Matrimonium sit contrahendum.*

c. Cum inhibitio. de clam. despon.

IX. *Nihilominus si periculum sit Matrimonium malitiosè impeditum iri, si tot præcedant denunciationes, citra ullā constitutionis illius iniuriam.*

Synod. Trid. sess. 24. c. 1. De refor. Matri.

una

una tantùm uel etiam nulla denunciatione præmissa, coram Parocho uel eius Vicario, & duobus uel tribus testibus ad Matrimonium celebrandum licebit procedere: & deinde si opus sit, aut Ordinario ita uisum fuerit, ante Matrimonij consumationem nonnullas denunciationes publicè proponere.

PARS THESIVM DVODECIMA.

De ui, seu metus impedimento.

I.

Vm iura omnia Matrimonia uelint esse libera, & tam uis quàm metus, uoluntarij rationem, uel tollant uel certè uehementer imminuant, fit ut Matrimonia ui uel metu contracta iure ipso censeantur inualida. c. Cum locum. c. Gemma. c. Veniens. De sponſ. c. Si uerū. 31. q. 2.

II. *Attamen cùm statuitur nuptiarum robur metu infirmari, non est id intelligendum de metu leui aut undecunq; nato: sed de iusto et nuptiarū causa incusso: leuis. n. uel aliundè natus Matrimonij contractum nequaq̄ infringit.* Hono. 3. Ep. Ber. c. Consultationi. De sponſ.

III. *Quare qui morbi uel alterius cuiusq̄ incommodi metu impulsus, in concubinæ nuptias consenит, nunq̄ aliâs consensurus, si cætera adsint, ex concubino legitimus efficitur maritus.*

IIII. *Pari modo qui iugulum propter admissum facinus porrigere iussus, ut uitam seruet, uili mulierculæ coniugium spondet, mox ualidis Sponsalibus implicatur. Cur ita? quia licèt uterq; metus censeri queat iustus, neuter tamen nuptiarum gratia illatus fuit.*

V. *Matrimoniū per uim contractum certissimæ mortis interminatione proposita coacto cōsummare, si prior dissensus in cōsensum nō abierit, emori potiùs, atq; adeo extrema omnia perpeti debet, quàm tali coactioni assentiri.* Math. 6.

VI. *Nam etsi natura sua ἀδιάφορα, quamuis aliâs sub præceptū cadant, propter iustum metū iustè nonnunq̄ facta uel omissa uideri queant, nullius tamen metus causa licet fornicari, aut aliud quodcunq; opus intrinsecè malum perpetrare: coire autem cum non sua fornicationem esse & intrinsecè malum, in dubium uocari non debet.* Ephe. 5. Coll. 3. Mar. 7. Mat. 15. 1. Cor. 6.

VII. *Vehementi metu in Sponsalia uel Matrimonium iurare compulsus, ita iuratæ suæ sponsioni tenetur obstrictus, ut tamen absolutionem ab ea impetrare neutiq̄ inhibeatur: nisi forsan Matrimonium eiusmodi per uim contractum, cohabitatione spontanea, postea conualuisse comprobetur.* c. Verum. de iureiurando. c. Requisiuit. De sponſ.

VIII. *Inter raptorē et puellā raptā, quamdiu rapta in raptoris potestate manserit, solidū Matrimoniū cōsistere nō potest: secus si rapta à raptore* Conc. Trid. Sess. 24. Can. 6.

separata,

separata, & in loco tuto & libero constituta, in raptoris nuptias consentiat, & ille uicißim sponsam raptam retinere non recuset.

Syno.Trid.ead. ses.eodemq; ca. IX. *Verum qualemcunq; tandem successum nuptiæ post raptum sortiantur, attamen tam raptor ipse, quàm reliqui omnes, qui illi auxilium, consilium, aut fauorem præstiterant, perpetuò manent infames, & omnium præterea dignitatum incapaces.*

PARS THES. TERTIADECIMA.

De conditionatis nuptijs.

I.

N*omine conditionis non personæ statum hoc loco accipimus, sed certam contractus legem.*

D.Tho: 4.d.29. q.1.art.3.q.2. II. *Conditionum autem (præter generales illas, quæ etiam suppressæ ex natura rei censeri solent adiectæ, ut si Deus permiserit, si uita superstes fuerit) aliæ simpliciter sunt impoßibiles, aliæ absolutæ necessariæ, aliæ medio modo affectæ.*

D.Tho.eadem d. & art. III. *Medio modo affectarum seu contingentium, aliæ Matrimonio sunt consentaneæ: aliæ dissentaneæ. Et harum rursum quædam turpes sunt, quædam cum honestate quadam coniunctæ: omnibus autem hoc unum commune est, quod pro libera contrahentium uoluntate apponi possunt uerbis præsentem uel futurum actum significantibus.*

D.Tho.ead.d.eademq; q.& art. IIII. *Cōditiones de futuro suapte natura necessariæ, quòd perinde habeantur, atq; si iam tum existant, nuptialem pactionem in conditionis euentum non suspendunt.*

c. Si conditiones. de condi.appo. V. *Conditiones quæ expleri nullo modo possunt, ueluti non adiectæ Matrimonij contractum non immutant. Quare si qua huiusmodi contractui fuerit apposita, non hinc, sed aliunde aucupandum erit, uerùs ne inter contrahentes intercesserit consensus, an fictitius.*

c.De illis.de con.appo. VI. *At uero conditiones honestæ, quæ expleri et existere possunt, licèt interim ab hoc uel illo præstari nō queant, eæ necessariò in sui euentum coniugij pactum distrahunt.*

c.Conditiones. de con.appo. VII. *Conditiones Matrimonij rationi contrariæ siue eæ honestæ fuerint siue turpes, legitimum Matrimonium effici nulla ratione sinunt.*

D.Thom.4.d.29.q.1.art.3. VIII. *Conditio de futuro uerbis præsentem uoluntatis consensum exprimentibus adiecta, non efficit coniugium, sed tantùm sponsalia. In idem*

namq;

namq; redit respondeás ne, contraho tecum si parenti placuerit, an dicat contraham tecum, si per patrem licuerit: Quam ob rem si ea pendente conditione uteruis eorum alias forte nuptias contraxerit, illæ erunt firmæ, priores nullæ.

IX. *Imò uero conditione ipsa extante adhuc conditionatæ illæ nuptiæ non censebuntur ualidæ, nisi noua & absoluta utriusq; consensione fuerint redintegratæ.* D.Thom. ead. d.& art.eod.

X. *Hæc autem consensus redintegratio tum maximè erit necessaria, quum conditio de futuro in materiam incidet illicitam: ut cum cognati uel affines spe Pontificiæ dispensationis de Matrimonio paciscuntur. Taceo Synodi Trid. sententia, indignos dispensationis beneficio eos censeri, qui huiusmodi fiducia incœstas nuptias inire non uerentur.* Sess.24.c.5.

XI. *Si quis (inqt) inter gradus prohibitos Matri. cōtrahere præsumpserit separetur, et spe cōsequendæ dispensationis eareat: idq; multò magis in eo locum habeat, qui nō tantùm Matrimonium contrahare, sed etiam consummare ausus fuerit: Quod si ignoranter id fecerit: siquidem solennitates requisitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, iisdem subijciatur pœnis, cùm non sit dignus, qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cuius salubria præcepta temerè contempserit: Si uerò solennitatibus adhibitis, impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur, cuius ille probabilem ignorantiam habuerit, tunc facilius, & gratis cum eo dispensari poterit.* Eadē Sess.& capi

XII. *Cæterùm quæ de conditionum ratione hactenùs exposita sunt, ea ad forum externum, ubi præsumptionibus et coniecturis plurimus locus est, potissimùm spectant: Nam quod ad forum internum attinet, certum est citra mutuum contrahentium consensum, Matrimonium constitui nullum posse, quamcunq; tandem sententiam Ecclesia auditis eiusmodi conditionibus de Matrimonio tulerit.* c.Sufficiat. 27.q.2.

PARS THES. QVARTADECIMA.

De status & personæ errore, & contrahentium ætate.

I.

Rror quoq;, quo coniugum alter in coniugis alterius persona labitur, credens esse Corneliam, quæ fuerat Sempronia, uel Mœuiũ qui fuerat Bauius, solet nuptiarũ ualiditati obsistere: nisi er- c.Quod autem, 29.q.1. D.Thom.4. d.30.art.1.

D rore

rore tandem cognito ad carnis cōiunctionem nihilosecius procedatur. Qualitatis autem & fortunæ error tunc demum nuptijs officium, cùm deducuntur in pactum, secus nequaquam.

II. *Qualitatis error erit, ut si corrupta est, quam uirginem putabam, insulsus quem credebam egregiè cordatum: Fortunæ error est, si sit rerum omnium egens, quem prædiuitem existimabam, obscurus quem illustrem arbitrabar. Cauendum est tamen ne quandò qualitatis aut fortunæ errorem, cum personæ errore confundamus.*

D.Thom.ead.

III. *Nam etsi regia magnificentia personæ conditionem potiùs, quàm substantiam concernere uideatur, tamen si qua prænobilis fœmina determinatè regis primogenito coniungi consentit, quicunq; tandem ille sit, & hac eius animi sententia stante, alius quispiam originem, quam non habebat ementitus in primogeniti regij locum se subijcit, cui illa nihil fraudis suspicata nubit, nullæ hic ueræ conciliantur nuptiæ.*

D.Tho.4.d.30.art.2.ad 1.

IIII. *Contra uerò si qua huic præfinito, quem cum sit humili loco natus, pro illustri tamen habet, spontè nubit, ualidis mox Matrimonij pedicis inuoluitur. Cur tamen diuersum? quia hic apertè erratur in fortuna, non in persona: illic uice uersa error committitur in persona, non etiam in fortuna.*

D.Thom.ead.d.&art.

V. *Quin ille etiam error, quo coniugum alteruter in coniugis alterius conditione decipitur, existimans ingenuam esse, quæ erat serua, nuptiarum firmitati officit: nisi forsan seruitutis conditione postea comperta, quod per ignorationē acciderat utrinq; ratum habeatur, & per carnis copulam confirmetur: aut ea sponsi dum connubium iniretur, de sponsa steterit sententia, ut si maximè de seruitutis conditione palam constitisset, eam nihilo secius in uxorem ducturus erat: uel is deniq; qui eiusmodi errore tenebatur, seruilis quoq; sortis fuerat. Sola nanq; seruitus a libero coniuge ignorata, Matrimonij firmitatem infringit.*

c.Proposuit.de coniug.ser. c.Si quis.29.q.2.

VI. *Quòd si horum nihil intercesserit, adhuc tamen nuptiæ publicè contractæ non priùs erunt rescindendæ, quàm is cui serui nomen imponitur, de seruitutis suæ nota canonicè fuerit reuictus.*

c.Nullum.c.Iudicantem.30.q.5.

VII. *Qui eo temporis articulo, quo Matrimonium contrahitur liber est, etsi proximè ante illud momentum, miseræ seruituti semper fuerit obstrictus, à contracto Matrimonio iure non potest proscribi: etiamsi uxor ob præteritæ seruitutis infamiam deceptam se conquerens instet, & diuortium postulet: Nisi forsan libertas quam alter coniugum uenditat, non sit simplex & absoluta, sed tantùm temporanea: Nam qui ita manumissus est, ut serui-*

tuti

tati postea seruiendæ adhuc hæreat irretitus, is neutiq̃ pro libero, sed pro uero mancipio meritò est habendus.

VIII. *Hoc tamen non impedit, quô minus ingenuo coniugi, si necessitas postulet, ius sit in seruitutem se dedere, uel pluſculo etiam temporis spacio negociorum uel studiorum causa, procul ab uxore ætatem agere.* c. Perlatũ. 29. q. 2 & c. Cuius. ead.

IX. *Non modò inter seruum & ancillam, sed inter ancillam etiam & herum, herilemue filium legitima Matrimonia iniri possunt.* c. Omnib. 29. q. 2 c. Si quis ancillam. ead.

X. *Nihilominus quòd mancipia plena corporis sui potestate minime potiantur, si inconsultis dominis de Matrimonio inter se paciscuntur, non erit ijs integrum, quoties fert animus, contractis nuptijs operam dare.*

XI. *At peccaret tamen non leuiter herus, si mancipium suum coniugio obstrictum, in cõiugij fraudem in terras longinquas distraheret, aut alio modo coniugij usum ei adimeret. Quandoquidem non solùm Matrimonij contractus, sed contracti etiam Matrimonij usus iuris est naturæ, cui ius gentium, à quo seruitus profluxit, præiudicare temerè non debet.* c. Dictũ. 29. q. 2. c. Ius naturale. d. 1

XII. *Tametsi usu receptum sit, & legibus confirmatum, ut proles imitetur uentrem, aut deterioris parentis conditionem, tamen si nulla legum aut consuetudinum habita ratione, ius tantùm naturæ spectemus, neutrius simpliciter & in solidum, sed utriusq; sortem simul certo quodam ordine sequi deberet.* c. Indecens. de na. ex lib. ven.

XIII. *Negari nullo modo potest, quin intempestiua illa iuuenculorum, ac penè adhuc puerorum coniugia, non minima secum incommoda adferant: attamen si contrahentes eius ætatis extiterint ambo, ut seruitutis cui sese obstringunt, naturam aliquo modo intelligant, & nuptias contractas per carnis copulam confirmare queant, poterunt, si uelint, Matrimonij iugo ceruices suas supponere.* c. Puberes. De sponſ. imp.

XIIII. *Et quamuis non idem sit, coæuorum omnium iudicium, aut idem corporis robur (plus enim quandoq; sapit & potest puer urbanus benè natus & institutus decem aut undecim annorum, quàm ruri educatus octodecim aut etiam plurium) tamen quia masculus quartumdecimum, & fœmina duodecimũ ætatis annum egressi, ingenij uiribus pluſculum iam ualere incipiunt, legum præsumptione id annorum spacium ambo emensi, contrahendis Matrimonijs censentur idonei, non etiam ante, nisi forsan urgentissima aliqua necessitas, aliud postulare uideretur.* c. Continebatur. c. Attestationes. c. Literas. De sponſ. imp.

PARS THES. QVINTADECIMA.

De frigidis, maleficiatis, furiosis etc.

I.

1. Cor. 7. c. Quod autem. 27. q. 2 Greg. V in. Ep. c. Requisiuisti. 33 q. 1. Greg. Ioan. Raue.

Vi debitum carnis reddere nequeunt, siue uitium illud proueniat ex ætate, siue ex corporis habitudine, siue ex alia quacunq; causa, ij ut maximè uelint, legitimi tñ coniuges effici nullo modo possunt. Quare si po, l initum publicè Matrimonium istiusmodi fratris & sororis loco sibi mutuo esse non uolunt, exposita coram legitimo iudice causa, separari poterunt.

c. Laudabilem. c. Literæ. de frig. & male.

II. *Verumtamen quia usu uenire potest, ut qui ab initio censebatur impotens, potens deinde ex temporis decursu efficiatur, ne Matrimonia publicè contracta, temerè discindi uideantur, non priùs ei, qui impedimentum nullum patitur, ad alias nuptias migrare licebit: quàm tempore à iure præfinito Matrimonio consummando seria utrinq; opera nauata sit.*

c. Accepisti. de & male.

III. *Quòd si facto propter uirium imbecillitatem diuortio, imbecillitatis suæ condemnatus, coniugum cum alia redintegrasse deprehensus fuerit, ad pristinum torum uel inuitus redire compelletur: nisi ea forsan organorum sit constitutio, ut hic illi maritus, uel hæc illi uxor, citra grauem corporis cruciatum esse non queat, alteri autem queat.*

c. Fraternitatis. c. Ex literis. de frig. & mal.

IIII. *Neq; enim, cum eiusmodi quippiam euenerit, cum uitæ periculo remedium adhibere oportebit: sed satis erit, si id ea in re adhibeatur, quod salua honestate & corporis incolumitate commode adhiberi potuit: quod si eo adhibito conatus non succedit, impedimentum pro simpliciter immedicabili habendum erit.*

c. Si per sortiarias. 33. q. 1.

V. *Maleficium perpetuum undecunq; tandem uel quomodocunq; natum, ubi primùm legitimè comprobatum fuerit, non minùs diuellit Matrimonij contractum, quàm perpetuæ frigiditatis uitium.*

c. Qui sine. 26. q. 2. Deut. 8. 1. Regum 28. Leui. 19.

VI. *Perpetuum autem id iure meritóq; censerè licet, quod alia uia aut ratione, quàm per alterum maleficium, aut alium quemcunq; actum illicitum semoueri non potest. Neq; enim homini Christiano ita aliquando desipiendum erit, ut qualecunq; corporis incommodum opera dæmonis profligatum quærat cupiátue.*

Car. Caí. 4. 1. q. 2 Scot. 4. d. 34.

VII. *Hoc tamen nihil prohibet, quò minùs fas sit maleficum prece uel precio inducere, ut symbola illa pactionalia, quibus hærentibus diabolus maleficium efficit, semoueat: Siquidem semotio isthæc per quemcunq; tandem fiat bona est & licita.*

VIII. Quòd

VIII. *Quòd si Matrimonio propter maleficium diuulso, & altero denuò cum altero uel altera contracto pridem maleficio impediti conueniant, & facto periculo Matrimonium consumment, deserto coniugio posteriori, hic illis persistendum erit: quandoquidem maleficium illud non perpetuam, sed temporaneam tantùm impedimenti causam continebat.* c. Laudabilem. c. Literæ. de frig. & male.

IX. *Neq; furia, neq; alia ulla mentis perturbatio aut uirium defectio Matrimonio cõsumato adueniens uim eius infirmat. At uerò μανία nuptiarum pactioni intercedens si eò excreuerat, ut rationis lucem teneret planè absorptam, coniugij nexum effici nequaq̃ sinit.* c. Dilectus. De spons. c. Hi qui. 32. q. 7. c. 1. Vtiq; furiosus. ead.

X. *Et quemadmodum furiosus grassante furia ad Matrimonij contractum non admittitur, sed neq; legitimè admitti potest, ita eadem etiam grassante ad usum Matrimonij ante contracti admitti temerè non debet, undecunq; tandem huiusmodi mentis impotentia profluxerit.* Roma. 12.

PARS THES. SEXTADECIMA.

De incœstu & alijs quibusdam criminibus legitimo nuptiarum contractui officientibus.

I.

FLagitium incœstus in coniugis sororem uel cognatam ex proposito lapsum, incœsto coniugi utrumq; adimit, & ius petendi debiti uxore uiua, & facultatem præterea connubij instaurandi uxore defuncta, non pari tamen gradu. c. In lectum. c. Si quis cum. c. Si quis cũ duab. c. Quidã. 34. q. 1. c. Si quis. c. Iordanę. de eo qui.

II. *Nam incœstu pollutum fuisse, sponsæ alienæ uim obtulisse, coniugem propriam, uel sacrorum mystam priuata autoritate è medio sustulisse, ex se genitos in fraudem Matrimonij sacris lymphis tinxisse, aut citra necessitatem ex uiuifico fonte suscepisse, solenniter pœnituisse, cum uirgine sacra sacrilegas nuptias miscuisse, uel alia quædam huiusmodi designasse, ita obstaculo sunt Matrimonio contrahendo, ut tamen contractum non rescindant.* c. Transmissæ. de eo qui. c. Interfectores. c. Admonere. 33 q. 2. c. Qui Presbyterũ. c. De eo. 30. q. 2. c. Si quis rapu. 22. q. 1. c. Hi ergo. eadẽ. c. De his.

III. *Cæterùm iura illa & Canones, quæ incœsto coniugi secundis nuptijs interdicunt, neutiq̃ ad eum sunt referenda, qui cum sorore uel cognata uxoris designatæ commercium habuit: sed ad eum, qui post contractum Matrimonium, uxoris suæ cognata quouis modo abusus fuit.* c. Antiqu. 33. q. 2. c. Discretionẽ. de eo qui. c. De incestis. 25. q. 2. & 3. per totum.

IIII. *Enimuero cum coniugis designatæ sorore carnis consuetudinem habuisse, nullam incœstus præsefert speciem, sed simplicis tantùm fornicationis: efficit tamen concubitus hic, ut Matrimonium cum personæ carnaliter*

cognitæ sorore uel cognata postea initum, propter affinitatis necessitudinem ex eiusmodi commercio exortam, iure ipso sit inualidum.

V. *Et ut coniugium cum ea muliere contractum, cuius tu cognata olim quauis ratione, etiam sine schemate Matrimonij potitus es, non consistit, ita uicissim nuptiæ cum ea fæmina initæ, cum qua sanguine tibi coniunctus rem ueneream aliquando exercuit, nullarum uirium existunt.*

c. Si quis. c. De sponsatis. 27. q. 2.

VI. *Veruntamen impedimentum illud, quod propter affinitatem ex fornicatione natam inducitur, non procedit in immensum, sed ad eos tantùm restringitur, qui in primo uel secundo affinitatis gradu sese attingunt, in ulterioribus gradibus hac ætate nullum amplius robur obtinet.*

Syn. Trid. sess. 24. c. 2.

VII. *Qui uno Matrimonij iugo premitur, alterum quoúsq; de morte absentis coniugis certò constiterit, legitimè subire non potest.*

Rom. 7. 1. Cor. 7.

VIII. *Quare si qua mulier marito diutius absente, cuius de morte falsum indiciū acceperat, alteri se copulauit, eo post, quē mortuū credebat reuerso, citra ullā cunctationē aut terguersationē posteriori nunciū debebit mittere.*

c. Qui per bellicā. c. Cum in captiuitate. 34. q. 1.

PARS THES. SEPTIMADECIMA.

De ordinis & uoti impedimentis.

I.

Vm uerbi diuini prædicatio, & assidua cœlestium mysteriorum dispensatio animum poscat à curis & seculi huius negocijs uacuum, & ad Deum Opt. Max. *erectum, res uerò uxoriæ propter carnis illecebras, quibus subindè uacandum est, mentis aciem uehementer obtundant, & non paucas quoq; molestias secum adducant, decenter admodum interdictum est ijs Matrimonio, qui sacro altaris ministerio sunt adscripti. Si (inquit* D. Hier.*) laicus & quicunq; fidelis orare non potest, nisi careat officio coniugali, Sacerdoti ergò cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia semper orandum est: si semper orandum est, ergo semper ei carendum* Matrimonio.

c. De Diacono. Qui cle. vel vo. c. Ex literā. eo. tit. c. Si laicus. c. Si sacerdotibus. c. Episcopos. c. Tenere. d. 31.

II. *Veruntamen quod carnis castimonia de intrinseca ministerij huius ratione nō existat si qua magna necessitas, uel euidens* Reip. Christianæ *utilitas id postularet, posset nonnullis etiam sacris initiatis* Matrimoniū *cōcedi.*

D. Thom. 22. q. 88. art. 11.

III. *At quamuis sacrorum mystæ legitimi mariti effici nō queant, mariti tamen, (si nullo canonico impedimento laborent, & liberum suorum uxorum consensum habeant) clericorum albo legitimè aggregari ualent.*

c. Coniugatus. c. Sane. c. Cū sis. c. Cū ad Apostolicā. de con. cōiug.

IIII. *Ideò autem coniugij iugo preßis citra liberum uxorum suarum consensum sacerdotio initiari non licet, quia secundum Apostolicam traditionem, & perpetuam Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem, non solùm Episcoporum & Presbyterorum coniuges, sed Diaconorum etiam & Hypodiaconorum uxores à maritalibus amplexibus perpetuò abstinere debent.*

Syno.6.ca.12. c.Sane.c.Cum sis. de conuers. coniu.

V. *Nam quòd Orientalis Ecclesiæ sacrifici coniugio ante sacerdotium contracto paßim utantur, id non canonicè, sed contra synceriores S. Patrum Canones faciunt. Reuera (inquit Epiphanius) non suscipit sancta Dei prædicatio, post Christi aduentum eos, qui à nuptijs mortua ipsorum uxore, secundis nuptijs coniuncti sunt: sed adhuc uiuentem & liberos gignentem unius uxoris uirum non suscepit, sed eum qui se ab una continuit, aut in uiduitate uixit, Diaconum, Presbyterum, & Episcopum, & Hypodiaconum, maximè ubi synceri sunt canones.*

Li.2. tom.1. hær. 59. & lib.3. in cōpendiaria doctrina fidei Catholicæ.

VI. *Huic Epiphanianæ sententiæ, præter Euseb. Chryso. Hier. Amb. Greg. Nicol. Sixtum & alios complures, subscribunt non paucæ S. Synodorum sanctiones: ita ut mirum uideri queat, fabulam illam de Paphuntiana contradictione, quam refert Socra. hactenus fidem obtinere potuisse.*

Eus. Demonstr. Euag. lib.1.c.9. Chrys. Hom.2. de patientia Iob. Hier. cōt. Iou. li.1. Amb. in Apol. ad Paul. Arel. Sy.2. c.2. & 3. Elib. c.33. Nice. c.3.

VII. *Nec roboris quicq̃ aut autoritatis Socraticæ narrationi cōciliat quòd graui cū interminatione alicubi inhibeatur, ne Episcopi uel Presbyteri uxores suas religionis obtentu abijciant: siquidem Canon ille, de alimentorum cura & administratione, non de tori consuetudine cauet. Omnino (inquit Leo ad Nicetæ scriptum respondens) confitemur non licere Episcopo uel Presbytero uel Diacono propriam uxorem, abijcere à sua cura, sed ut ei uictum & uestitum largiatur, sed non ut cum ea carnaliter iaceat.*

Can.6. Apost.

c.Omnino. d.31.

VIII. *Tametsi coniugium uirginitati per se non repugnet, (Nam & illi quoq;, qui in contracto Matrimonio castitatem retinent uerorum coniugum rationem non amittunt) attamen quòd consensio in coniugium, consensum in actum coniugalem tacitè includat, (neq; enim uir corporis sui potestatem habet, sed mulier, & è diuerso) fit ut Matrimonium castitatis uoto quàm maximè refragetur.*

c.Veniens. de reg.

c.Sane. de cō. cōi.

c.Sicut. c.Viduas. c.Neq; 27.q.1.

IX. *Quare qui solenni castitatis uoto obstricti coniugium ineunt, adeo legitimi coniuges non efficiuntur, ut certam etiam damnationem sibi pariant. Vouentibus (inquit Hiero.) uirginitatem non solùm nubere, sed etiam uelle nubere damnabile est. Rursum. Si nupserit uirgo nō peccat, non illa uirgo, quæ semet cultui diuino consecrauit, harum enim si qua nupserit habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit.*

c. Insinuante. Qui cle. vel vou. c.Vouentibus. c.Sunt quæ. c.Anastas. c.Qui bona. 27.q.1. c.Eos qui. de cons. san. & affinit.

X. Nec

X. Nec ea tamen res integerrimæ Virginis Matris castimoniæ quicq̃ omnino derogat. Nam etsi prudens uirgo coniugij leges non ignoraret, tamen quia Spiritusancto edocta compertũ habebat, neutrum unq̃ suo in alterum iure usurum: quin potius sanctum illud uirginitatis propositum ante nuptias conceptum, post contractum Matrimonij uinculum, utroq; consentiente, arctißimo uoti nexu iri confirmatum, citra ullum uirginitatis suæ præiudicium, in castißimi Iosephi coniugium potuit consentire, & reipsa libere & absolute consensit.

c.Beata Maria. 27.q.2.

Math.1.

XI. Votum castitatis per S. Ordinis susceptionem aut monasticæ uitæ professionem nondum solennizatum, obstaculo quidem est Matrimonio canonice incundo, initũ tamen non dissoluit: quippe quod S. Patrum interpretatione simplicem tantùm de futuro promißionem contineat. Atq; huc alludit D. Aug. dum ait: Quidam nubentes post uotum asserunt adulteros esse, ego autem dico uobis, quod grauiter peccant, qui tales diuidunt.

c.Meminimus. c.Consuluit. c.Rursus. Qui Cle. vel noue.

XII. Peccant tamen lethaliter, quicunq; huiusmodi uinculo impliciti, nuptias celebrant, aut celebratis operam dant: Nam quod in se est, tenentur perpetuæ uitæ castimoniam retinere, coniugij tamen debitum reddere non prohibentur.

1.Timo.5. Greg. Bonif. Ep. c.Viduas.27.q.1.

XIII. Votum solenniter nondum æditum, iudicio Ecclesiæ subiacet in solidum. Quare dum neceßitas aut publica utilitas efflagitat, Ecclesia ab eiusmodi uoto absoluit simpliciter & directe: A uoto autem solenni simpliciter & directe non absoluit, neq; absoluere potest, potest tamen autoritate sua interposita illud interpretari.

c.Veniens. c.Insinuante. Qui Cler. vel noue. ex Alc. 3

PARS THE. DVODEVIGESIMA.

De cultus seu religionis disparitate.

I.

Deut.7.

T Iudæorum populo nefas erat, cum Cananæis connubia miscere, ita his, qui Christiano nomine censemur prophanum est, seuerissimeq; inhibitum, ne cum illo prorsus Iudæo uel Pagano Matrimonij fœdera ineant.

c.Caue Christian. c. Si quis Iudaicæ.28.q.1.

II. Quòd si nulla extet sanctio huiusmodi connubia ueluti sacrilega condemnans, irritaq; decernens, ius tamen naturæ persuadeat, neq; fidam coniugij societatem inter diuersæ religionis coniuges consistere, neq; prolem ullam ex eiusmodi Matrimonio susceptam, constanter in Religione & fide Catholica institui posse.

2.Cor.7.

III. Et quo-

III. Et quoniam æquè prophanum & magis etiam periculosum est, si mulier catholica hæretico copuletur marito, atq; si pagano uel Iudæo nuptui detur, S. Patres utrumq; nuptiarum genus eodem loco habent. Non (inquit Côc. Chalcedonense) copulari debet nuptura cum hæretico, Iudæo c.13.dist.32.
uel pagano, nisi promittat per personæ orthodoxæ copulam, ad fidem se uelle transferre. Rursum Syno. Aga. Non oportet cum hominibus hæreticis c. Quoniam. c. Non oportet.
miscere connubia, uel filios aut filias illis dare, sed potiùs accipere, si tamen 28.q.1.
profiteantur se Christianos esse futuros & Catholicos.

IIII. Intercedit tamen nonnullum inter isthæc discrimen. Siquidem connubia cum Iudæis uel paganis inita constitutione Ecclesiastica non sunt c. Si quis Iudæ. 28.q.1.& c. Caue Chri.ead.
ulla: cum hæreticis autem & scismaticis contracta, propter indelebilem fidei caracterem, non sunt nulla, licet interim non sint legitima.

V. Cæterùm quòd hæc rituum religionisq; diuersitas Matrimonia iure diuino non infirmet, si ratio fidei aut magna necessitas id postulare uideretur, 1.Cor.7.
posset Ecclesia sponsam hæreticam uel etiam infidelem ad Catholici Principis coniungium admittere.

PARS THES. VNDEVIGESIMA.

De triplicis cognationis impedimento.

I.

NOn solùm diuersæ religionis homines nuptias inter se contrahare prohibentur, uerumetiam cognati & affines. Leui.18.

II. Cognationis nomine uinculum quoddam politicum accipimus, quò inter se illi uinciuntur & colligantur, qui ab eodem D.Tho. 4.d. 40 q.1 art.1. Phil.8.Eth.
sanguine uel familia descendunt, uel alia eiusmodi ratione se mutuò attingunt.

III. Et cum tres cognationis sint species, legalis una, naturalis altera, spiritalis tertia, harum quælibet Matrimonio legitimè contrahendo obstat, D.Thom. ead. d. et q.ar.3.& d.41. q.1.ar.1.& d.42.
& de facto contractum infringit. Affinitas quod eiusdem ferè rationis sit q.1.art.1.& q.2.
cum cognatione naturali, nullam per se cognationis speciem constituit. art.1.

IIII. Vnaquælibet istarum cognationum in lineas, & lineæ rursum in D.Tho.4.d. 40.
gradus secerni solent. Lineæ uocabulo seriem personarum attinentium, gradibus ueluti punctis quibusdam inter se distinctarum intelligimus. q.1.art.2.

V. Constituunt autem Doct. duplicem personarum coniunctarum ordinem: directum unum, transuersum alterum. Lineam directam (tametsi re- D.Tho.ead. q. eodemq; art.

ipsa una sit) plerique diuidunt in superiorem & inferiorem, siue, quod idem est, in ascendentem & descendentem. Linea ascendens est parentum, descendens liberorum: hac enim appellatione generatim omnes eos uocare licebit, qui ordine directo aliquo usque ascendūt uel descendunt. Ex transuerso autem locantur cognati. Nam licet à parentibus meis & ipsi quoque descendant, in me tamen non influunt, neque ego in ipsos, sed aliorsum deflectunt.

c. Ad sedem. c. Parentelae. c. Primo gradu. 35. q. 5.

VI. In primo consanguinitatis gradu superne constituuntur pater mater, inferne filius filia, ex transuerso soror frater. In secundo superne auus auia, inferne nepos neptis, ex transuerso autem auunculus patruus, amita matertera. In tertio superne proauus proauia, Inferne pronepos proneptis, ex obliquo patruus magnus, auunculus magnus, amita magna, matertera magna. In quarto superne abauus abauia, inferne abnepos abneptis, ex latere propatruus proauunculus, proamita promatertera, & horum omnium filij & cognati, singuli in suis gradibus & ordinibus.

Doct. in expo. arb. consf.

VII. Caeterùm ne in gradibus istis decernendis erretur, praeceptum hoc generale tenendum est, nempe ut in subducendo graduum ascendentium & descendentium calculo, tot gradus censeantur, quot recensentur personae, una duntaxat dempta: stipes enim per se gradum non constituit, sed est terminus, ad quem reliqui omnes referuntur.

c. Quod dilectio. de consang. & aff. c. Vlt. eod. tit.

VIII. In transuersa uerò linea, haec sit uniuersalis regula: nimirum ut unusquilibet ex collateralibus meis tot à me gradibus distare dicatur, quot gradibus is à stipite distat à nobis, qui ab ipso stipite remotior abest. Quare si ego à stipite duobus tantùm punctis absum, tu tamen ab eodem illo stipite quatuor distes interuallis, quarto cōsanguinitatis gradu me attinges: quòd si neuter altero longiùs à stipite absit, tot cognationis gradus inter nos referentur, quot nostrum uterque à communi stipite disitus est.

Scot. Dura. Palu. Syl. Archi. Io. And. Hug.

IX. Quòd uerò ad impedimenti huius rationem attinet, cognatorum recta in se inuicem linea influentium prohibitio nullo certo fine (ut quibusdam placet) continetur, sed protenditur in infinitum.

c. Non debet. de cōsang. & affini. Ad Heb. 7. 8. Actor. 15. Leui. 18.

X. Verùm cùm ius Ecclesiasticum Matrimonia extra quartum cognationis gradum contracta, nulla prorsus facta limitatione, legitima censeat, nullumque nunc robur lex Mosaica obtineat (cuius tamen etiam prohibitio non est immensa) & Euangelium nulla graduum facta mentione, ea tantum uetet, quae uel intrinsecè mala sunt, uel certè mali speciem praeseferunt, arbitramur iure Ecclesiastico secluso, eos duntaxat gradus nuptiarum firmitatem labefacere, qui intestinam aliquam foeditatem in se includunt. Eiusmodi autem gradus etiam in linea recta non sunt admodum multi, quamuis tamen non sint omnino nulli.

XI. Enimuero

XI. *Enimuero Matrimoniū inter patrē et filiam, rursum inter matrem & filiū initum, natura sua adeo profanū est & incœstū, ut nulla lege aut necessitate fieri queat legitimū. Idem nonnulli de coniugio aui & neptis, auiæ rursum & nepotis statuunt: sed sanè non exiguum inter horum & illorum nuptias interuallum est: licet interim legis relaxatio neutrobiq; ullū locum habeat aut usum. At uerò in alijs remotioribus eiusdem lineæ gradibus iuris interpretationem locum habere posse, dubium nobis nullum est.* Leui. 18. Gen. 21 D.Tho. 4. d. 40. q 1. art. 3. & 224 q. 154. art. 9.

XII. *Coniugia inter consanguineos secundo cognationis gradu in linea obliqua se attingentes contracta inualida quidem censentur: Ecclesiæ tamen autoritate ualida fieri possunt, quamuis non ex æquo.* Leui. 18. c. Parentelæ c. Primo gradu 35. q. 5.

XIII. *Etenim multò faciliùs multóq; decentiùs consobrinus, patruus, uel auunculus ad consobrinæ nuptias admittitur, quàm è diuerso consobrinus ad connubium amitæ uel matertera: hic namq; obseruantia illa naturalis, quæ maioribus debetur, omnino interuertitur, illic integra conseruatur.*

XIIII. *Eandem legis interpretationem quidam in primo quoq; eiusdem obliquæ lineæ gradu admitti posse contendunt: Verū quòd nullum post Christum natum, huius factæ interpretationis exemplum aut euidens satis extet indicium, arbitramur eiusmodi Matrimonia, hoc rerum statu sanctè iniri non posse: secus si terrarum orbis ad primordialem illam hominum sosolitudinem denuò in totum uel in partem redigeretur.* Scot. Dura. Rica 4. d. 41. Caie. 22. q. 154. art. 9. c. Quod autem. 35. q. 1.

XV. *His cognationis gradibus Ecclesia pro data sibi potestate adiecit nonnullos etiam alios, nuptiarum contractum non secus infirmantes atq; pauci illi, quos modò in numerum retulimus.* D. Tho. in add. 3. p. q. 54. art. 4. Syno. Trid. Sess. 24. c. 3. & 4.

XVI. *Falluntur enim grauiter aduersarij, dum eos tantùm gradus nuptijs officere tradunt, qui duodeuigesimo Leuitici recensentur: Nam neq; hi soli, neq; etiam omnes, Ecclesiæ autoritate seclusa, officiunt. Vnde Syn. Trid. Si quis dixerit eos tantùm consanguinitatis & affinitatis gradus, qui in Leuitico exprimuntur posse impedire Matrimonium contrahendum & dirimere contractum, nec posse Ecclesiam in nonullis illorum dispensare, aut constituere ut plures impediant & dirimant: anathema sit.* Can. 3.

PARS THESIVM VIGESIMA.

De affinitatis impedimento.

I.

Vemadmodū sanguinis coniunctio, ad quartā usq; generationem propagata legitimū nuptiarū contractū impedit, ita eidem etiam affinitatis necessitudo obicē nō mediocrē ponit. c. Ex literis. c. Non de cōsang.

 II. *Est*

II. *Est autem affinitas nexus quidam metaphoricus, ex carnali consuetudine ortus, nulla ad sui rationem parentelæ aut sanguinis propinquitate indigens.*

D.Tho.4.d.41. q.1.art.1.

III. *Etenim cùm iuxta Apostoli sententiam, ueneri operam dantes una efficiantur caro, consequens fit, ut oēs illi, qui tibi sanguine sunt propinqui, ei efficiantur affines, cum qua tibi carnalis consuetudo intercessit, & omnes ipsius mulieris consanguinei, tibi uicißim fiant affines: tu uerò & mulier, cum qua tibi carnis commercium fuit, non affines, sed affinitatis tantùm principium estis: Tui quoq; cognati nullo affinitatis nexu, consanguineis fœminæ ab te cognitæ coniunguntur.*

1.Cor.6. c.Porro.35.q.5. c.Quod super his. de cōsang.& affi.

IIII. *Quondam uinculum illud affinitatis in tria genera diffundebatur: Primum constituebatur inter me et fratris mei uxorem: secundum fratre meo defuncto, inter me & secundum uxoris fratris mei maritum: tertium mortua fratria mea, inter me & secundam uxorem mariti gloris meæ: nunc uerò reliquis duobus abrogatis, primum tantum locum habet.*

c. Non debet. de cōsang.& affini.

V. *Quòd uerò ad neceßitudinis huius causam effectricem attinet, nihil omnino refert, fuerit ne congressus legitimus, an contra legem usurpatus. Nam per illicitam carnis commixtionem, affinitas quoq; impediendis nuptijs apta contrahitur, quamuis ea noua Conc. Trid. constitutione secundum gradum modo non excedat.*

D.Tho. 4.d.41. art.1.q.3.

VI. *Ex hac qualicunq; affinitatis explicatione manifestum fit, ex Matrimonio per carnis copulam nondum consumato, propriā affinitatis rationem oriri non posse, multò uerò minùs ex sponsalib. etiā legitimè contractis.*

D.Tho. 4.d.41. art.1.q.4.ad 2.

VII. *Attamen ut ex ualidis sponsalibus publicæ honestatis nascitur iustitia Matrimoniū aliquo tenus impediēs, ita ex huiusmodi Matrimonio rato oritur quiddam affinitati cognatum, nuptiali pactioni non minùs quàm uera affinitas obsistens.*

c.Ex sponsalib. c.Sponsam. De sponf. D.Thom.4.d. 41.art.1.q.4.

VIII. *Sed neq; ex quauis corporum coniunctione hæc affinitatis neceßitudo contrahitur. Sed ex ea tantùm, ex qua, seclusis impedimentis, uteri fœcunditas nata est sequi.*

c.Extraordinaria.35.q.2.&.3. D.Tho.4.d. 41. art.1.q.3.ad 3.& art.4.q.2.ad.4.

IX. *Habet autem affinitas haud secus atq; generis propinquitas tres omnino ordines seu lineas: ascendentium unam, descendentium alteram, collateralium tertiam. In primo gradu ascendentium occurrunt socrus socer, uitricus nouerca, descendentium gener nurus, priuignus priuigna, collateralium sororius leuir glos fratria etc.*

c.Porro.de affini. c.Quod autem. 35.q.5.

X. *At uerò licèt utrobiq;, in affinitate inq̄ & generis propinquitate eadē ferè ordinum & graduum sit obseruatio, non eodem tamen utrobiq; dispensandi ratio existit.*

c. De propinquis. c. De affinitate. 35.q.2.& 3. D.Tho. 4.d.41. art.2.q.3.

XI. Nam

XI. Nam legis relaxationem (quæ in primo cognationis gradu nullum usum habet) in primum transuersum affinitatis gradum cadere posse, non solùm consuetudine Ecclesiæ receptum est, sed multorum etiam sanctissimorum martyrum sanguine confirmatum est.

c. Deus qui. de diuor.

XII. Pari modo licèt super primo affinitatis gradu rectilineo nunquàm hactenus sit dispensatum, attamen si extrema necessitas legis interpretationem quandoq; efflagitaret, nemini ambiguum est, quin multo ea decentius hic, quàm in primo consanguinitatis gradu admitti posset, imò hic admitti non posset, ibi fortè posset.

XIII. Refert autem plurimum intrinsecam graduum istorum rationem utcunq; exploratam habere: primò quidem ut palàm constet, qui nam eorum admittant Ecclesiæ interpretationem, qui item eandem respuant: deinde ne clam sit, quos cõiuges ex paganismo uel Iudaismo ad fidei lucem conuersos, oporteat segregare, quos item in contracto ante Baptismum Matrimonio confirmare: postremò ut certa inter fœtus adulterinos & legitimò toro procreatos habeatur discretio: siquidem non solum extra coniugium nothi nascuntur, sed nonnunquàm etiam in ipso coniugio, secus quàm oportuit, hoc est contra ius diuinum uel humanum contracto.

c. De infidelibus. de cõsan. & affin.

XIIII. Quàm aũt misera ac calamitosa spuriorum sit conditio, id Innoc. eius nominis tertius, luculenter his exponit uerbis. Quia (inquit) tam lex Mosaica, quàm Canonica sobolẽ susceptam ex adulterio detestatur, testante Domino, quòd Manseres & spurij usq; ad decimam generationẽ non intrabunt in Ecclesiam, Canone uerò uetante tales ad sacros ordines promoueri, secularibus quoq; legibus non solùm repellentibus eos à successione paterna, sed negantibus ipsis etiam alimenta, petitioni tuæ non duximus annuendum.

a. Per venerabilẽ. Qui fil. sint leg.

XV. Et quamuis Christus Dominus noster nihil secernat inter Græcum & Iudæum, legitimum & spurium, modò omnes Euangelio consentaneè uitam suam instituant, neutiquàm tamen eorum consilia improbare, aut iudicia condemnare credendus est, qui Dei Opt. Max. exemplo, peccata parentum in filijs quodammodo punientes, semen huiusmodi nothum, pœnis quibusdam ciuilibus subijciunt.

Collo. 3.

c. Per venerab. Qui fil. sint leg. c. Consuluit. De ser. coniu.

XVI. Veruntamen ut spurij immorigeri, & paternorum uitiorum æmuli iustè puniuntur, ita è diuerso probi & uitæ honestate conspui, iustè nonnunquàm ad honores et dignitates etiam Ecclesiasticas promouentur: quamuis ob populi scandalum & improbitatis periculum, alterum illud aliquanto moderatiùs plerunq; posset fieri.

c. Literas. c. Nimis. De filijs Pre.

De spiritalis & legalis cognationum obstaculo.

I.

c.Vtrum.c.Martinus.de cog.spiri. c.Si qua.de co. le.

Non solùm autem affinitas et sanguinis propinquitas contrahendis nuptijs obstaculo sunt, sed spiritalis quoq; & legalis cognatio non leue sæpe impedimentum ijsdem existunt.

D.Tho.4.d.42. & in add. 3.p. q.57.art.1.

II. *Cognatio legalis est necessitudinis uinculum ex adoptione natum, qua ea, quæ pridem non erat, incipit mihi esse soror uel mater etc. Nam quamdiu adoptio durauerit, inter me & ipsam, firmæ nuptiæ coalescere non queunt.*

Doct.4.d.42.

III. *Constituunt autē Docto. geminam adoptionis speciem, alterā temporalem, alteram perpetuam. Temporalē impediendarum nuptiarum causam continet ea, quæ inter te et eam intercedit, quæ tibi per adoptionē soror esse cœpit: Nam per adoptionem quæsita fraternitas tantisper impedit, dum manet. Perpetuam autem prohibitionis causam cōtinet, quæ inter adoptantem & adoptatum, huiúsue uel illius coniugem interuenit, Nam adoptatione etiam per emancipationem dissoluta Matrimonium adhuc impeditur.*

c.Si qua.de cog. leg.c. Per adoptionem.30.q.3. D.Tho.4 d. 42. q.2.art.2.

IIII. *Cognatio spiritalis inde exoritur, quod quispiam alteri Baptismi uel Confirmationis Sacramentum impendit, uel dum impenderetur tanquam pater uel spiritalis pædagogus astitit.*

c.Veniens. de cog.spiri.

V *Ex Catechismo autem, & reliquorum Sacramentorum administratione, hoc tempore nullum spiritalis cognationis impedimentum nascitur: olim tamen ex impensa catechesi deriuabatur quiddam spiritali cognationi affine, Matrimonio legitimè contrahendo officiens quidem, contractum tamen non dirimens.*

c.Contracto.de cog.spirit. c.Per catechismum.eod.tit.6.

VI. *Initur aūt cognatio hæc spiritalis inter tres tantùm personarum ordines: uidelicet inter baptizatum uel confirmatum, et illum qui Baptismi uel Confirmationis Sacramentum administrat: uel Baptismum Confirmationémue suscepturo, ueluti tutor astat, & ipsius baptizati parentes. Inde tamen ante Conc. Trid. definitionem ea cognatio ad alias quoq; personas diffundebatur, nempe ad ministrorum & susceptorum uxores & liberos.*

Cōc.Tri.ses.24: c.2. De refor. Matri.

c.Martin. c.Tuanos. c.Ex literis. de cogn. spiri.

VII. *Quanquam iuxta Canonum instituta uir unus tantùm, uel mulier una tantùm spiritalis patroni munus præstare deberet, attamen si plures huc accesserint, contrahent & illi quoq; cognationem spiritalem, coniugium cum baptizata uel baptizatæ matre postea contractum dissoluens.*

c.Quod uis nō plures.de cog.spir.6.

PARS